

Deskripce a analýza příčin předností a rizik pěstounské péče na přechodnou dobu jako jedné z variant náhradní rodinné péče

Stanislav Kůs

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Stanislav Kůs**
Osobní číslo: **H138062**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Deskripce a analýza příčin předností a rizik pěstounské péče na přechodnou dobu jako jedné z variant náhradní rodinné péče**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na rodinu, její funkce, význam rodiny, rodičovství;
- na dítě a náhradní rodinnou péči;
- na druhý náhradní rodinné péče;
- na pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Součástí práce bude empirické šetření, realizovaný kvalitativní výzkum zaměřený na pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GAVORA, P. 2000. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

MATĚJČEK, Z. 1994. Co děti nejvíc potřebují. Praha: Portál. ISBN 80-7178-006-5.

MATĚJČEK, Z. 1999. Náhradní rodinná péče. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8.

ZÁKON č. 3/1993 Sb., Úmluva o právech dítěte

ZÁKON č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

ZÁKON č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Stanislav Střelec, CSc.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

4. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 12.2.2016

KUŠ STANISLAV
.....
podpis diplomanta
Kuš

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Deskripce a analýza předností a rizik pěstounské péče na přechodnou dobu jako jedné z variant náhradní rodinné péče“ se zabývá problematikou náhradní rodinné péče pro ohrožené děti zaměřené na formu pěstounské péče na přechodnou dobu. Těžiště bakalářské práce spočívá v posouzení efektivity této formy náhradní rodinné péče. Cílem empirické části bakalářské práce je prezentace čtyř případových studií, analýza specifických aspektů životní situace respondentů a nástin řešení pěstounskou péčí na přechodnou dobu.

Klíčová slova:

rodina, potřeby dítěte, pěstounská péče na přechodnou dobu, pěstoun, dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu.

ABSTRACT

The bachelor thesis „Description and Analysis of the Advantages and Drawbacks of Temporary Foster Care as an Alternative to Substitute Family Care“ deals with foster care for children in danger focused on the form of foster care over a temporary period. The core of the thesis assesses the effectiveness of this form of foster care. In its empirical part, the thesis aims at the presentation of four case studies, the analysis of specific aspects of respondents' life situations, and the outline solutions of a temporary foster care.

Keywords:

family, child's needs, temporary foster care, foster parent, child in temporary foster care.

Poděkování

Děkuji Doc. PhDr. Stanislavu Střelcovi, CSc. za odborné vedení bakalářské práce a poskytování cenných rad, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 RODINA JAKO PROSTŘEDÍ VÝCHOVY.....	10
1.1 INDIVIDUÁLNÍ A SOCIÁLNÍ VÝZNAM RODINY, FUNKCE RODINY	10
1.2 RODIČOVSTVÍ NENÍ PRO KAŽDÉHO	11
1.3 ČTYŘI PÁSMA FUNKČNOSTI RODINY	12
1.4 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE, DŮVODY PRO UMÍSTOVÁNÍ DĚTÍ MIMO VLASTNÍ RODINU.....	14
2 LEGISLATIVNÍ VÝCHODISKA PRO NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI.....	15
2.1 ZÁKLADNÍ DOKUMENTY UPRAVUJÍCÍ POSTAVENÍ DÍTĚTE VE SPOLEČNOSTI	15
2.2 ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE.....	16
2.3 ZÁKON O SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ.....	18
3 CHARAKTERISTIKA SYSTÉMU NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	22
3.1 FORMY NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	22
3.2 INSTITUCIONÁLNÍ SÍŤ V OBLASTI PÉČE O DĚTI BEZ RODINNÉHO ZÁZEMÍ	24
3.3 ODDĚLENÍ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ OBECNÍCH ÚŘADŮ OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ.....	25
4 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	27
4.1 PRÁVNÍ A FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	27
4.2 DOHODY O VÝKONU PĚSTOUNSKÉ PÉČE	29
4.3 STÁTNÍ PŘÍSPĚVEK NA VÝKON PĚSTOUNSKÉ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 EMPIRICKÉ ÚDAJE K TÉMATU	33
5.1 CÍL VÝZKUMU	33
5.2 METODY A TECHNIKY VÝZKUMU.....	33
5.3 PŘÍPADOVÉ STUDIE.....	34
5.4 STATISTICKÉ ÚDAJE ČR K PĚSTOUNSKÉ PÉČI NA PŘECHODNOU DOBU	47
5.5 ANALÝZA PŘEDNOSTÍ A RIZIK PĚSTOUNSKÉ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	54
SEZNAM GRAFŮ	56

ÚVOD

Řešení problému dítěte bez rodinného zázemí vystupuje stále více do popředí v současném společenském dění i v péči o dítě. Byli jsme kritizováni Výborem OSN pro práva dítěte, že umístění dítěte do ústavní péče u nás se stává nejčastějším řešením sociálních problémů a krizových situací v rodině. Výbor byl hluboce znepokojen vzrůstajícím počtem dětí umístěvaných do institucí ústavní péče. Proto jsem se ve své práci soustředil na přednosti a rizika pěstounské péče na přechodnou dobu, jako nové formy náhradní rodinné péče nahrazující péči ústavní, která je v naší zemi právně ukotvena již od roku 2006, ale plnohodnotně byla uvedena v život teprve od roku 2013.

Při výkonu odborné praxe na oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností jsem se setkal s tím, jak mnohé děti trpí lhostejností a neschopností svých rodičů plnit si svou rodičovskou roli tak, jak by měli. Jak tyto děti citově strádají, kdy často nemají vytvořeny ani základní podmínky pro důstojný život, kdy o jejich všestranný rozvoj a blaho rodiče nedbají.

Cílem mé práce je poukázat nejen na teoretické otázky a problémy při řešení situace ohroženého dítěte, které mohou posloužit pro lepší orientaci v daném problému, ale také ilustrovat na skutečných případech, že skutečné dětství mnohých dětí je jiné, a jak je složité vybrat z nabízených možností pro dítě tu pravou. V teoretické části se zabývám právy dítěte, upravenými právními normami, důležitostí existence kvalitní rodiny a podnětného, láskyplného rodinného prostředí pro zdárný vývoj každého dítěte, významem rodičovství, náhradní rodinnou péčí a institucemi, které sociální péči dětem poskytují tam, kde selhala rodina či se vyskytl pro dítě závažný problém. Popisuji nový způsob řešení náhradní rodinné péče formou pěstounské péče na přechodnou dobu, která je prevencí ústavní výchovy.

Ve druhé, empirické části, bakalářské práce uvádím statistické údaje k tématu, skutečné případové studie dětí, které byly umístěny do pěstounské péče na přechodnou dobu. Seznamuji s činností oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností v každém konkrétním případě. V závěru této části bakalářské práce uvádím vlastní zamyšlení nad přednostmi a riziky této nové formy náhradní rodinné péče.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA JAKO PROSTŘEDÍ VÝCHOVY

1.1 Individuální a sociální význam rodiny, funkce rodiny

Rodina je prvním modelem společnosti, se kterým se dítě setkává ihned po narození. Předurčuje jeho osobní vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, poskytuje mu určitý typ podpory. Tímto způsobem dítěti předává to nejpodstatnější, a to sociální dovednosti, bez kterých se v dospělosti neobejde. V tomto smyslu mluvíme o socializační funkci rodiny.

Stálá přítomnost vysoce citově angažovaných rodičů je dnes považována za nepostradatelnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte. Další takovou podmínkou je bezpečí domova jako stabilního chráněného prostředí. Obojí může dítěti poskytnout jen rodina, a to nezastupitelně.

Od starověku do současnosti bylo provedeno mnoho pokusů o přesunutí rodičovské péče na jiné osoby, skupiny, ba i státem zřízené instituce. Tyto pokusy se však nikdy v širším měřítku neujaly. Model rodiny tvořený rodiči, jejich dětmi, případně prarodiči vykazuje neobyčejnou stabilitu ve všech epochách vývoje lidstva a ve všech známých současných společnostech. Prakticky neexistuje žádný typ společnosti, který by se neopíral o rodinu jako o svůj základní článek.¹

Rodina plní v lidské společnosti řadu biologických, ekonomických, sociálních i psychologických funkcí. Lze ji považovat za nejdůležitější sociální skupinu, v níž jedinec žije. Poskytuje mu potřebné zázemí, uspokojuje jeho potřeby a zprostředkovává zkušenost, kterou nelze získat jinde. Každý člen rodiny si osvojuje role, které se stávají součástí jeho identity. Mezi jednotlivými členy rodiny se vytvářejí rozmanité vztahy, pro něž je charakteristický určitý styl komunikace. Každá rodina má svůj hodnotový systém, jenž ovlivňuje chování jednotlivých členů. Pokud je rodina v některém ohledu dysfunkční, některé důležité potřeby člověka zůstanou pravděpodobně neuspokojeny a rodina se pro své členy stane spíše zdrojem zátěže. Pokud jde o jedince ve vývoji, mohou mu v důsledku poruch funkce

¹ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha, 1997. s. 8-9.

rodiny některé významné zkušenosti chybět nebo naopak může být vystaven vlivu negativních zkušeností.

Rodina dítěti poskytuje podněty různé kvantitativní a kvalitativní, dítě učí, a tak podporuje jeho rozvoj zejména v oblasti poznávacích procesů a stimuluje jeho socializaci. Dysfunkce se může projevit výchovným zanedbáváním, rodina může dítě učit rolím, hodnotám a normám, které majoritní společnost považuje za nežádoucí. Z takové rodiny přicházejí do společnosti děti, které neposuzují svět jako jejich vrstevníci. Proto se chovají jinak, než je běžné a než se od nich očekává.

Rodina přispívá i v dospělosti k uspokojení mnoha psychických potřeb. Člověk získává nové podněty a zkušenosti jako partner i jako rodič. Učí se řešit nové situace, a touto zkušeností se rozvíjí. Manželský vztah představuje základ emoční pohody a celkové atmosféry v rodině. Je podporou nebo naopak zátěží v procesu zvládnání rodičovské role. V roli rodiče musí dospělý člověk sám poskytovat jistotu a bezpečí svým dětem. Činí tak podle toho, jakou má zkušenost z dětství. Z. Matějček mluví o *sociální dědičnosti*, o předávání způsobů chování z generace na generaci. Celková atmosféra rodiny, převažující úroveň pohody a otevřenosti ovlivňuje všechny její členy. Nepříznivá, nepřátelská a nadměrně kritická atmosféra zvyšuje riziko vzniku nepřiměřeného chování všech členů rodiny, dětí i dospělých.

Rodina tedy, díky svému specifickému významu, umožňuje a podporuje plnohodnotný život a rozvoj všech svých členů, ale stejně tak se může stát zdrojem psychických zátěží a poruch.²

1.2 Rodičovství není pro každého

Je třeba si uvědomit, že tak jak někteří lidé mohou být důležitými zdroji lásky, radosti a zdraví, tak jiní mohou své bližní nadosmrti zmrzačit a odsoudit k životu plnému bolesti a strádání. Proto je potřeba připomenout význam rodičů, neboť ti mají do velké míry moc i možnost utvářet budoucí generace. A to jak geneticky, tak svým výchovným vlivem. Rodičovství je nejen poslání, ale i umění, ke kterému musí být talent a dobré znalosti. Již před

² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, 1999. S. 317-320.

300 lety J. A. Komenský poukazoval na význam role rodičů, kdy mluvil o „pěstování“ zdravých lidí. Říkal: „Nebo strom neštěpenej štěpného ovoce nésti nemůže“. Zdůrazňoval nutnost kázně a pevného vedení, upozornil na důležitost mateřské péče, která je pro děti do 6ti let nezbytná k jejich optimálnímu vývoji, jak ostatně potvrzují nejnovější studie a objevy poslední doby. Podobné myšlenky vyslovil i Masaryk: „Dítěti je první a hlavní škola a rodina... ta vychová a vyučí tím, co dítě doma vidí. Tedy jací jsou rodiče, matka i otec, jaký mají poměr k sobě a okolí, to má největší vliv na dítě“.

Rodiče lze pokládat za nejvýznamnější pramen lidské bídy nebo štěstí. Každý je jimi natrvalo poznamenán. Rodiče jsou nejvýznamnějšími tvůrci lidských pokolení, a proto o rodičovském povolání by se mělo nejen víc mluvit, dodat mu větší vážnosti, ale také zaručit, aby toto „povolání“ zastávali lidé kompetentní, kteří by měli všechny předpoklady a znalosti k tomu, aby „vypěstovali“ lidské bytosti, které by opravdu měli být stvořeny k vyššímu obrazu. A protože každé řemeslo a každá profese se vyučuje ve škole, i rodičovství by se mělo povinně učit ve školách, a to od těch nejnižších tříd až po univerzity. Navíc, rodičovství by se mělo učit, jak to v některých rodinách bývá, osobním příkladem moudrých rodičů od první hodiny početí, během celého těhotenství, porodu a dětství.

Zdravá společnost neexistuje bez zdravých jedinců. Jedině, když se nám podaří vychovat zdravé rodiče, kteří budou „pěstovat“ své děti tak, aby všechny jejich další děti byly zdravé a šťastné, budeme mít předpoklady pro zdravou společnost. Toto vše by mělo být dostatečným důvodem k tomu, abychom už konečně místo léčení symptomů začali zamezovat příčinám. Nikdo a nic nemůže zaskočit v roli rodičů. Stačí si jen uvědomit, co všechno každé jednotlivé dítě ke zdravému vývoji potřebuje: stimulaci, pozornost, pocit bezpečí, lásku, obohacené prostředí.³

1.3 Čtyři pásma funkčnosti rodiny

Jednotlivé typy funkčnosti rodiny s nimiž se setkáváme v praxi jsou: *funkční rodina*, *problémová rodina*, *dysfunkční rodina* a *afunkční rodina*.

³ RHEINWALDOVÁ, E. *Rodičovství není pro každého*. Praha, 1993. s. 7-9, 16-18, 22.

Funkční rodinu představuje rodinné společenství, jež dobře plní své funkce a uspokojuje potřeby a požadavky svých členů i ve vztahu ke společnosti, do které je přiměřeně začleněna. V populaci se vyskytuje těchto rodin kolem 85 %.

Problémové rodiny jsou rodiny, u nichž se vyskytují nejčastěji poruchy socializačně výchovné funkce. Ty však neohrožují vážnějším způsobem rodinný systém, stav a vývoj dítěte. Rodina je schopna tyto problémy vlastními silami řešit či kompenzovat za případné jednorázové nebo krátkodobé pomoci zvenčí. Zastoupení v populaci je asi 12 % rodin.

Dysfunkční rodina je charakterizována vážnějšími poruchami některých nebo všech funkcí rodiny, které ji bezprostředně ohrožují nebo poškozují jako celek. Tyto poruchy dysfunkce, jež rodina není schopna zvládnout, potřebují ke svému řešení pomoc zvenčí, vyžadující většinou celou řadu opatření nejrůznějšího charakteru, známou pod pojmem sanace rodiny, socioterapie přesahující do psychoterapie. Ústřední otázkou přitom je, zda zájem o dítě v této rodině je natolik nosný, že lze na něm postavit pomoc a podporu takové rodině. To znamená nechat dítě v ní a zajistit rodině a dítěti či dětem komplexní podporu a pomoc. Pokud v rodině již takový zájem není a ani není naděje, že by se v čase přijatelném pro dítě obnovil, pak je nutné dítě z takové rodiny odebrat a poskytnout mu jinou, náhradní rodinu nebo společenství jí velmi se blížící. Výskyt těchto rodin v populaci je asi 2-3 %.

Afunkční rodina se označuje tak rozrušená či rozvrácená rodina, že její sanace je bezpředmětná. Pro dítě vždy představuje vážné nebezpečí nebo dokonce již jeho poškození v podobě týrání, zneužití či těžkého zanedbávání. Proto vyžaduje maximální pozornost, ale také rozhodnost pracovníků oddělení sociálně-právní ochrany dětí v prosazování zájmu a prospěchu dítěte i v těchto extrémních situacích jeho života. Afunkční rodina je zastoupena v naší populaci asi 0,5 %.⁴

⁴ DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. Praha, 2002. s. 591-592.

1.4 Náhradní rodinná péče, důvody pro umíst'ování dětí mimo vlastní rodinu

Náhradní výchovná péče je forma péče o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině. Jde o výchovu náhradní, tj. nahrazující výchovu rodičů. Mezi jednotlivé formy náhradní výchovy patří osvojení, pěstounství, svěřen'í dítěte do výchovy jiné osoby a poručenství.

Ve společnosti se vždy budou objevovat rodiče, kteří dočasně nebo trvale nebudou schopni a ochotni své děti vychovávat, a to z mnoha příčin. Jedná se o *poruchy rodiny ve vztahu k dítěti*. Poruchou rodiny rozumíme takovou situaci, kdy rodina z nějakého důvodu a v různé míře neplní základní požadavky a úkoly dané společenskou normou. Jde o selhání některého člena rodiny nebo členů rodiny, jež se projevuje v nedostatečném plnění některých nebo všech základních rodinných funkcí.

Rodinné poruchy rozdělujeme na ty, které jsou způsobeny tím, že rodiče se o děti *nemohou* starat, tedy situace, jež jsou na vůli a možnostech rodičů většinou nezávislé. Jsou to situace způsobené přírodními, živelnými pohromami a společenskými katastrofami (válka), nezaviněným rozpadem či zničením rodiny autonehodou při níž zahynou rodiče, popřípadě další členové rodiny, úmrtím, nemocí či invaliditou rodiče nebo obou rodičů, což znemožňuje přijmout starost a péči o děti.

Jiná situace přichází tam, kde se rodiče *neumějí* nebo *nedovedou* starat o dítě, protože jsou nezralí, nezkušení, někdy jsou sami ještě dětmi, nerozumějí potřebám dětí, zvláště, když se jejich děti nějak odlišují od průměru, např. handicapované děti. Rovněž by sem mohla být zařazena velká část dětí z rozpadajících se nebo již rozpadlých manželství, jejichž rodiče neumějí zvládat závažný stres plynoucí z rozvodu nebo porozvodové situace.

Nejzávažnější poruchy rodiny vznikají tam, kde se rodiče o děti *nechtějí* starat, odmítají péči o ně a neprojevují o ně náležitý zájem. Opouštějí je nebo zanedbávají jejich potřeby. V extrémní podobě je pak tento typ poruchy vázán na týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, jež se často odehrává v rodině.⁵

⁵ DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. Praha, 2002. s. 590.

2 LEGISLATIVNÍ VÝCHODISKA PRO NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI

2.1 Základní dokumenty upravující postavení dítěte ve společnosti

Současná naše společnost vyrůstající z tzv. západní civilizace je nepochybně pedocentrická, tj. na děti zaměřená, děti chránící, děti vysoce hodnotící. Ve větší či menší míře to vlastně platí dnes o všech větších společnostech našeho světa. Dětství má zcela určitě v dnešní společnosti hodnotu jakou nemělo nikdy dříve. Cesta k současnému postojí společnosti k dítěti a dětství byla však dlouhá a zdaleka ne přímá.

Celé dvacáté století je vlastně stoletím boje o úplné uznání právní subjektivity dítěte a dosažení pro ně všech práv, která vyplývají pro každou lidskou bytost ze *Všeobecné deklarace lidských práv*. Prvním mezinárodním dokumentem, týkajícím se právního postavení dítěte ve společnosti, včetně závazků zúčastněných států poskytnout dítěti potřebnou ochranu, byla tzv. *Ženevská Deklarace práv dítěte*, kterou přijala Společnost národů v roce 1924. Tato Deklarace uzavřela dlouhý vývoj poznávání dítěte a jeho potřeb. Postavila se proti diskriminaci dětí, proti vykořisťování dětí a jejich otroctví. Současně poskytla důležité informace o stavu a vývoji dětí ve světě.

V padesátých letech dvacátého století vzniká v Organizaci spojených národů *Dětský fond spojených národů - UNICEF*. Tento se zasazuje o přijetí nové mezinárodní právní normy týkající se dětí, a to *Charty práv dítěte*, která byla přijata v roce 1959. Tento významný dokument se již orientuje i na problém bezprostředního týrání a zneužívání dětí, který zvolna krystalizuje v závažný celospolečenský problém. Charta ovlivnila u nás zákon o rodině přijatý v roce 1963, který postavil rodinu opět na první místo mezi výchovnými institucemi. Zároveň upravil neobyčejně moderně některé zákonné normy týkající se vztahu rodičů a dětí a hlavně možnosti náhradní rodinné péče. Otevřel cestu pro znovuzavedení pěstounské péče. Z hlediska komplexní péče o dítě je třeba zmínit i založení *Světové zdravotnické organizace*, která ovlivnila u nás formování pediatrie sociální. Právě ta se ujala celé řady velmi složitých problémů dětí ve zvlášť obtížných situacích a v mnohém suplovala chybějící sociální péči a ochranu dítěte a jeho rodiny.

Prvním velmi významným mezinárodním dokumentem je *Úmluva o právech dítěte*, která byla schválena Valným shromážděním Organizace spojených národů 20. listopadu 1989. K úmluvě byla vypracována prováděcí směrnice tj. *Světová deklarace o přežití, ochraně a rozvoji dítěte*. Tato byla přijata dne 30. září 1990 v New Yorku na Světovém summitu dítěte podpisy mnoha států, které se jej účastnily, mezi nimi i ČSFR.⁶

2.2 Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte je mezinárodním právním dokumentem, který kodifikuje práva dítěte formou smlouvy a je pro státy, jež ji ratifikovaly závazná. Pro ČSFR vstoupila *Úmluva o právech dítěte* v platnost dne 6. února 1991. Česká republika je Úmluvou vázána od 1. ledna 1993. Většina závazků, plynoucích z Úmluvy o právech dítěte, nevyžaduje od státu pouze přijetí příslušných právních norem, ale také jejich účinné zabezpečení a vytvoření podmínek pro její uvedení v život.

Úmluva má 54 článků, kde je dítě definováno jako lidská bytost mladší 18 let, není-li dle právního řádu zletilost stanovena dříve. Obsah Úmluvy odráží a proklamuje základní potřeby dítěte. Je rozdělena do tří částí, z nichž první část obsahuje soubor lidských práv dítěte, zahrnující práva občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní. Tato práva jsou formulována od základních práv zabezpečujících přežití až po práva vyjadřující možnost dítěte o sobě rozhodovat, a to v závislosti na věku. Ve druhé části je stanovena povinnost státu seznámit s právy obsaženými v Úmluvě jak děti, tak dospělé osoby. Stát je povinen zabezpečit realizaci těchto práv a vytvořit *Výbor pro práva dítěte* a spolupracovat na poli mezinárodním. Důležitým ustanovením Úmluvy je již její preambule, úvodní ustanovení, ve které se potvrzuje skutečnost, že děti i vzhledem ke své zranitelnosti potřebují zvláštní péči a ochranu. Přitom je kladen velký důraz na nezbytnost právní a jiné ochrany dítěte před a po narození, na respektování kulturních hodnot společnosti dítěte a na životně významnou úlohu mezinárodní spolupráce při realizaci dětských práv.⁷

⁶ DUNOVSKÝ, J. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha, 1995. s. 36-39.

⁷ MV ČR. *Práva dítěte v dokumentech*. Praha, 1998. s. 3-4.

Článek 20 - obsahuje tři odstavce a uvádí, že stát má poskytovat zvláštní ochranu dítěti zbavenému rodinného prostředí a má mu zabezpečit vhodnou náhradní rodinnou péči nebo umístění v příslušném zařízení. Přitom je třeba brát ohled na kulturní zázemí dítěte.

Článek 21 - se týká osvojení. Stanovuje v zemích, v nichž se uznává a povoluje osvojení, že toto bude uskutečněno přednostně s ohledem na zájem dítěte, a to pouze se souhlasem kompetentních orgánů a za poskytnutí příslušné záruky.⁸

Z Úmluvy jsem pojal pouze ty články, které mají vazbu na téma bakalářské práce a citoval pouze ty, které úzce s tématem souvisí.

Listina základních práv a svobod

Při ochraně dětí je Česká republika vázána Listinou základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Tato byla přijata Federálním shromážděním dne 16. prosince 1992. Listina má celkem 6 hlav, které obsahují 44 článků.

Z tohoto dokumentu vybírám *článek 32*, který má přímý vztah k tématu bakalářské práce, kde se v *hlavě čtvrté, odstavci 4* uvádí, že „Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů, děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu a na základě zákona”.⁹

Občanský zákoník

Změny právního řádu po roce 1989 zaznamenala také odvětví soukromého práva a nevyhnuly se ani rodinnému právu, kdy v roce 1998 došlo k významné novelizaci zákona o rodině. Významnou úpravou rodinného práva, která reaguje na nové společenské a ekonomické poměry je *zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník* v platném znění, který znovu začlenil rodinně-právní normy. Občanský zákoník pod názvem *Rodinné právo* v části druhé, ve třech hlavách a v § 655 - § 975 upravil „*Manželství*“, „*Příbuzenství a švagrovství*“, „*Poručenství a jiné formy péče o dítě*“. Došlo ke změně některých institutů, novému nazí-

⁸ MV ČR. *Práva dítěte v dokumentech*. Praha, 1998. s. 19-21.

⁹ MV ČR. *Práva dítěte v dokumentech*. Praha, 1998. s. 80-81.

rání a výkladu na řadu rodinně právních vztahů. Rodinné právo můžeme z objektivního hlediska vymezit jako souhrn právních norem upravujících manželské a rodinné vztahy:

Hlava I. Manželství

Občanský zákoník upravuje v § 655 - § 770 vznik manželství, zdánlivé manželství a neplatnost manželství, povinnosti a práva manželů, zánik manželství.

Hlava II. Příbuzenství a švagrovství

Oblast vztahů mezi rodiči a dítětem patří v rodinném právu k nejrozsáhlejší úpravě. Občanský zákoník upravuje v § 771 - § 927 příbuzenství a švagrovství, poměry mezi rodiči a dítětem, a to mateřství, otcovství, osvojení, dále upravuje práva a povinnosti mezi rodiči a dítětem, rodičovskou odpovědnost, péči o dítě a jeho ochranu, osobní styk rodiče s dítětem, zastoupení dítěte, péči o jmění dítěte a vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi, předky a potomky a zvláštní opatření při výchově dítěte.

Hlava III. Poručenství a jiné formy péče o dítě

Občanský zákoník upravuje v § 928 - § 975 poručenství, opatrovnictví dítěte, svěření dítěte do péče jiné osoby, pěstounství a ústavní výchovu. Představuje vztahy, které vznikají v případech, že dítě není vychováváno ve vlastní pokrevní rodině, ale v tzv. náhradní rodině nebo v kolektivním zařízení.¹⁰

2.3 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Právo dítěte na zdravý a příznivý vývoj a zabezpečení jeho oprávněných zájmů patří k základním lidským právům, které vyplývají, jak jsem již uvedl, z Listiny základních práv a svobod, z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a to především z Úmluvy o právech dítěte, ale také z dalších právních předpisů. Zajištění realizace tohoto práva, které patří k povinnostem státu, umožňuje také nový zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, který byl schválen Parlamentem ČR koncem roku 1999. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí byl významně novelizován k 1. lednu 2015 a společně s řadou tematicky souvisejících mezinárodních smluv a zákonů

¹⁰ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo. Komentář*. Praha, 2014.

tvoří ucelený komplex právních předpisů v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Zákon reflektuje změny v oblasti soukromého práva, zejména práva rodinného.

Základním principem, na kterém je zákon postaven, je odpovědnost státu za zajištění ochrany dítěte a péče o dítě, která je nezbytná pro blaho dítěte, a to při současném respektování zákonných práv rodičů. Jakmile jsou však práva nebo vývoj dítěte ohroženy, je právem a povinností státu zasáhnout do poměrů dítěte a jeho rodiny, a to i proti vůli rodičů. Mezi hlavní oblasti, na které se působení zákona zaměřuje, patří preventivní působení na rodinu při podezření z narušení příznivého vývoje dítěte, opatření na ochranu dětí v krizových situacích, zprostředkování osvojení a pěstounské péče, sledování vývoje dětí žijících v náhradní rodinné péči nebo nacházejících se v péči ústavních zařízení. Dále na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy a upravuje pravidla pro spolupráci s cizinou ve věcech sociálně-právní ochrany dětí a podmínky, za nichž mohou vybrané činnosti sociálně-právní ochrany realizovat nestátní subjekty.

Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny, ochrana práva na zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině. Představuje tedy zajištění práva dítěte na život, na jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání. Zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním.

Sociálně-právní ochrana dětí, jako odvětví veřejného práva, má v České republice svoje poslání, které je stvrzeno mnoha zákony a mezinárodními dokumenty. Orgány sociálně-právní ochrany dětí řeší velice složité situace dětí, jež mají trvalý pobyt na území České republiky, dětí cizinců, které pobývají v České republice, ale také těch, které mají obvyklé bydliště v cizině a do České republiky byly protiprávně přemístěny z ciziny. Jak je z praktických zkušeností patrné, sociálně-právní ochrana představuje soubor různých opatření a nástrojů, které je třeba používat včas, vhodně a účelně s vědomím, že základním principem sociálně-právní ochrany dětí je nejlepší zájem a blaho dítěte.

Při poskytování sociálně-právní ochrany dětí se orgány v převážné většině případů vměšují do soukromého a rodinného života. Mohou tak činit jen v zákonem dovolených

případech a při respektování základních principů, na kterých je sociálně-právní ochrana dětí postavena. Orgány sociálně-právní ochrany musí tedy respektovat, že:

- Hlavním předpokladem poskytování sociálně-právní ochrany dětí je nejlepší zájem, prospěch a blaho dětí.
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem dětem bez rozdílu, bez jakékoliv diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu.
- Sociálně-právní ochrana se až na výjimky poskytuje bezplatně.
- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem dětem mladším 18 let.
- Stát je zodpovědný za ochranu dětí před tělesným nebo duševním násilím, za ochranu jejich zdravého vývoje z hlediska fyzického, psychického a mravního a ostatních aspektů integrity dítěte jako nositele práv daných Ústavou, Listinou základních práv a svobod a práv vyplývajících z mezinárodních závazků České republiky. Stát však nenahrazuje povinnosti a odpovědnost rodičů, nezasahuje do jejich postavení jako nositelů rodičovské odpovědnosti, nejsou-li práva nebo vývoj dítěte ohroženy.
- Orgány s obecnou působností na úseku ochrany dítěte jsou soudy a orgány určené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské a obecní úřady, a ve vztahu k zahraničí Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Sociálně-právní ochranu dětí zabezpečují též kraje a obce v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu, poradní sbory, fyzické a právnické osoby, pokud obdrží pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.
- Vůdčím pravidlem pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany je princip preventivního působení na rodinné vztahy, jsou-li zasaženy tak, že přichází v úvahu působení veřejné moci. Opatření sociálně-právní ochrany jsou hierarchicky uspořádána ve vnitřně provázaný celek umožňující volbu nástrojů podle konkrétní situace, v níž se dítě nachází, a podle intenzity ohrožení.
- Důraz je také kladen na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patogenních vlivů).
- Děti dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo děti, které nemohou být ponechány v tomto prostředí, mají právo na zvláštní ochranu a pomoc po-

skytovanou státem v podobě některé z forem náhradní výchovy – náhradní rodinná výchova má vždy přednost před ústavní výchovou.

- Při volbě řešení je nutné brát ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.
- V případě osvojení dítěte do ciziny je nezbytné respektovat princip subsidiarity, tj. považovat osvojení dítěte do ciziny za náhradní způsob péče o dítě tehdy, jestliže dítě nemůže být předáno do výchovy v zařízení nebo v rodině osvojitele nebo o ně nemůže být pečováno jiným vhodným způsobem v zemi jeho původu, k tomu jsou mezinárodními smlouvami a zákonem o sociálně-právní ochraně dětí uceleně formulována pravidla pro kontakt s cizinou ve věcech sociálně-právní ochrany dětí.
- Orgánům sociálně právní-ochrany dětí se ukládá povinnost sledovat výkon ústavní nebo ochranné výchovy, aniž by zasahovaly do řízení a provozu zařízení, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova, cílem sledování je dodržování práv dětí, rozvoj jejich duševních a fyzických schopností, zda trvají důvody pro pobyt dítěte v zařízení, a jak se vyvíjejí vztahy mezi rodiči s dětmi.
- Cílem sociálně-právní ochrany dětí je též sanace rodin – hmotné zabezpečení náhradní rodiny je zajištěno státními dávkami pěstounské péče.¹¹

¹¹ NOVOTNÁ, V. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. Olomouc, 2014. s. 9-12.

3 CHARAKTERISTIKA SYSTÉMU NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

3.1 Formy náhradní rodinné péče

Osvojení

Právní vymezení nacházíme v zákonu č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění, a to v § 794 - § 845. Při osvojení přijímají manželé či jednotlivci opuštěné dítě za vlastní a mají k němu stejná práva i povinnosti, jako by byli jeho rodiči. Osvojením vzniká mezi osvojitelem a dítětem vztah jako mezi biologickými rodiči a vlastními dětmi. Dítě zároveň získává příjmení nových rodičů. Vztah mezi dítětem a příbuzným osvojitelů je tedy příbuzenský. Osvojit si lze podle nové úpravy nejen osobu nezletilou, ale i zletilou.

O osvojení rozhoduje soud na návrh osvojitele. Po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byl souhlas k osvojení dán, může být osvojované dítě předáno osvojiteli do péče před osvojením na návrh osvojitele. O takovém předání dítěte rozhoduje soud. Péče osvojitele o osvojované dítě před osvojením trvá po dobu šesti měsíců. Dítě je v péči budoucího osvojitele na jeho náklady. Po uplynutí šesti měsíců předání dítěte do péče před osvojením rozhoduje soud o návrhu osvojitele na osvojení. Po vydání rozhodnutí o osvojení jsou osvojitelé zapsáni do rodného listu dítěte na místo rodičů. Po uplynutí tří let od vydání pravomocného rozhodnutí soudu o osvojení dítěte je prohlášeno osvojení za nezrušitelné.¹²

Poručenství

Poručenství je upraveno v § 928 - § 942 v zákoně č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění. Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat majetek místo jeho rodičů.

¹²ÚZ. *Občanský zákoník*. Praha, 2014. s. 85-89.

V případě, že poručník bude mít dítě v osobní péči, tzn., že dítě bude vychovááno ve společné domácnosti se svým poručníkem, plní tento institut také formu náhradní rodinné výchovy a poručníkovi náleží hmotné zabezpečení jako pěstounovi.¹³

Svěření do péče jiné osoby

Tuto formu upravuje zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění, v § 953 - § 957. Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy, má trvalé bydliště na území České republiky a se svěřením dítěte souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost zpravidla příbuznému dítěte.

Základní podmínkou pro svěřením dítěte do péče jiné osoby je zjištění, že to vyžaduje zájem dítěte. K této formě náhradní rodinné péče soud přistupuje tehdy, jestliže z nějakých vážných důvodů žádný z rodičů není schopen náležitým způsobem zajistit řádnou výchovu dítěte. Důvody pro toto rozhodnutí mohou být různé - např. závažné nedostatky ve výchově, dlouhodobá vážná choroba rodičů, úmrtí rodiče a další.¹⁴

Pěstounství

Právní vymezení této formy náhradní rodinné péče určuje zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, v platném znění, v § 958 - § 970 a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi. Pěstounská péče má přednost před péčí o dítě v ústavní výchově. Soud může svěřit dítě do pěstounské péče i na přechodnou dobu. Pěstoun musí skýtat záruku řádné péče, musí mít trvalé bydliště na území České republiky a musí souhlasit se svěřením dítěte do pěstounské péče.¹⁵

Pěstounská péče je zvláštní forma státem řízené, kontrolované a hmotně podporované náhradní rodinné péče. Dítě se svěruje do péče jedince nebo manželské dvojice. O svěřením dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud. Pěstounská péče může být zrušena

¹³ ÚZ *Občanský zákoník*. Praha, 2014. s. 97-98.

¹⁴ ÚZ *Občanský zákoník*. Praha, 2014. s. 99-100

¹⁵ ÚZ *Občanský zákoník*. Praha, 2014. S. 100-101.

v době jejího trvání rozhodnutím soudu. Rodiče mají vůči dítěti povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti. Rodiče mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat i právo na informace o dítěti. Rozhodování o nejdůležitějších otázkách zůstává vyhrazeno pokrevním rodičům, pokud nejsou zbaveni rodičovských práv. Pěstoun tedy není zákonným zástupcem dítěte, má však právo rozhodovat o běžných věcech dítěte. K výkonu mimořádných záležitostí musí pěstoun žádat o souhlas rodičů, případně rozhodnutí za rodiče vydává soud.

V praxi se uplatňují dva typy pěstounské péče, a to individuální a skupinová. *Individuální pěstounská péče* probíhá v běžném rodinném prostředí, *skupinová pěstounská péče* v tzv. zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče nebo v SOS dětských vesničkách.

Cílem pěstounské péče je poskytnout náhradní rodinné prostředí těm dětem, které nemohou dlouhodobě vyrůstat v prostředí rodiny tvořené jejich vlastními biologickými rodiči a ústavní péče ohrožuje či narušuje jejich vývoj nebo nemohou být z nejrůznějších důvodů právních, zdravotních, sociálních, psychologických, dány do osvojení.¹⁶

3.2 Institucionální síť v oblasti péče o děti bez rodinného zázemí

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Podle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se stalo koordinačním orgánem péče o děti a rodinu Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR dále MPSV. *Sekce sociální a rodinné politiky*, řídí *odbor ochrany práv dětí*, pod které spadá *oddělení ochrany práv dětí a náhradní rodinné péče*. Do jeho kompetence patří sociálně-právní ochrana dětí podle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů, do které spadá i zprostředkování náhradní rodinné péče. MPSV metodicky řídí oddělení sociálně-právní ochrany dětí na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností s cílem naplnit zákon o sociálně-právní ochraně. Tedy spolupracovat s rodinou, vyhledávat ohrožené děti, podávat návrhy k soudu, evidovat žadatele o náhradní rodinnou péči a vyhledávat děti vhodné k náhradní rodinné péči.

¹⁶ MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha, 1999. S. 31-35.

Krajské úřady. *Odbor sociálních věcí, oddělení sociální práce, sociálně-právní ochrany dětí a rodinné politiky*, vede evidenci žadatelů o náhradní rodinnou péči, evidenci pěstounů na přechodnou dobu a evidenci dětí volných do náhradní rodinné péče. Toto pracoviště ve spolupráci s odborníky posuzuje vhodnost žadatelů. Zajišťuje zprostředkování náhradní rodinné péče v součinnosti s obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Rozhoduje o zařazení žadatelů do evidence osob vhodných stát se pěstounem, o zařazení žadatelů do evidence osob vhodných být pěstounem na přechodnou dobu a žadatelů vhodných pro osvojení dítěte.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností. *Odbor sociálních věcí, oddělení sociálně-právní ochrany dětí*, zajišťuje sociálně-právní ochranu dětí v oblasti péče o rodinu a dítě, náhradní rodinnou péči, kuratelů dětí a mládeže, prevenci.

Jejich činností se podrobněji zabývám v podkapitole 3.3.

Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí se sídlem v Brně. Zprostředkovává mezinárodní osvojení dětí a zajišťuje mezinárodní právní ochranu dětí.

Státní sektor doplňují nevládní neziskové organizace působící v oblasti péče o děti bez rodinného zázemí na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

3.3 Oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obce s rozšířenou působností

Sociálně-právní ochrana je ze zákona poskytována dětem, jejichž práva a právem chráněné zájmy jsou ohroženy včetně jejich příznivého psychického a fyzického vývoje. Největší podíl činností sociálně-právní ochrany je vykonáván pracovníky na oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, kteří se zaměřují a řeší zejména nedostatečnou péči o děti, ochranu dítěte při rozvodu manželství, problematiku týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, náhradní rodinnou péči, situaci dítěte narozeného mimo manželství. Kompetence oddělení sociálně-právní ochrany jsou vymezeny především zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Pracovník pro náhradní rodinnou péči vyhledává děti vhodné pro osvojení a pěstounskou péči. Vyhledává fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny. Přijímá a

eviduje žádosti o zařazení žadatelů do evidence o osvojení, o dlouhodobou pěstounskou péči a o pěstounskou péči na přechodnou dobu, jejichž kopie postupuje příslušnému krajskému úřadu. Poskytuje poradenskou pomoc související s osvojením, s dlouhodobou pěstounskou péčí a s pěstounskou péčí na přechodnou dobu. Dále poskytuje speciální poradenskou pomoc určenou osobám přijímajícím zdravotně postižené dítě, těhotným dívkám a matkám. Vede evidenci dětí, jejichž rodiče nebo osoby, jimž byly svěřeny do péče, zemřeli a podává návrh na jmenování poručníka dítěti. Podává k příslušnému soudu návrh na zahájení řízení o určení nezájmu rodiče o dítě. Pracovník pro náhradní rodinnou péči je účastníkem soudního řízení jako kolizní opatrovník dítěte a vyjadřuje se v rámci soudního řízení o svěřeni dítěte do předpěstounské péče, pěstounské péče, pěstounské péče na přechodnou dobu, do péče před osvojením a v řízení o osvojení dítěte. Vede evidenci a spisovou dokumentaci dětí svěřených do pěstounské péče, pěstounské péče na přechodnou dobu a pravidelně sleduje jejich vývoj v pěstounské rodině.

Pracovníci oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností mají zákonem danou povinnost chránit děti, používat právní předpisy a metody sociální práce ve vzájemných souvislostech a vyčerpávajícím způsobem. Musí s veškerou odpovědností postupovat tak, aby se složité situace dětí a rodin s dětmi řešily včas a takovým způsobem, aby děti mohly žít spokojeně v příznivém prostředí. K tomu by měli mít na paměti preambuli *Úmluvy o právech dítěte*, která zdůrazňuje, že dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc. Rodina jako základní jednotka společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech jejích členů, zejména dětí, musí mít nárok na potřebnou ochranu a pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti. V zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti, musí dítě vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění. Dítě musí být plně připraveno žít ve společnosti samo za sebe a být vychováno v duchu ideálů prohlášených v Chartě Spojených národů, a to zejména v duchu míru, snášenlivosti, svobody, rovnosti a solidarity. Dítě pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením a po něm.¹⁷

¹⁷ NOVOTNÁ, V. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. Olomouc, 2014. s. 11-12.

4 PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

4.1 Právní a finanční zajištění pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu se jako nový institut objevil v novele zákona č. 94/1963 Sb. o rodině od 1. 6. 2006. Ve stávajícím systému náhradní rodinné péče je institut pěstounské péče na přechodnou dobu upraven v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, v platném znění, v části druhé, pod názvem Rodinné právo, v § 958 - Svěření dítěte do péče jiné osoby a pěstounství, a také v zákoně č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, v § 27a. Jde o rodinnou, individuální formu péče, státem podporovanou, která je nezletilým dětem poskytována na nezbytně nutnou, relativně krátkou dobu v domácnostech pěstounů. Děti, které náhle nemohou zůstat ve své rodině, ale jejich situace neodpovídá osvojení nebo dlouhodobé pěstounské péči, mohou být tedy umístěny do přechodných pěstounských rodin.

Pěstounská péče na přechodnou dobu představuje vhodný model péče o děti, které nemohou být vychovávány v původní biologické rodině. Představuje možnost, jak dítěti zajistit kvalitní péči, která uspokojivým způsobem naplní nejen jeho zdravotní a biologické potřeby, ale i veškeré další potřeby a zajistí mu tak oproti ústavní výchově jednoznačně pozitivnější vývojovou a sociální prognózu.

O svěření dítěte do této formy náhradní rodinné péče rozhoduje výhradně soud na návrh oddělení sociálně-právní ochrany dětí příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Soud může do pěstounské péče na přechodnou dobu svěřit dítě, které nemůže po určitou dobu z velmi vážných důvodů zůstat ve vlastní biologické rodině, avšak je zde předpoklad, že by se po pominutí těchto důvodů mohlo vrátit zpět do rodiny. Přechodná pěstounská péče je stanovena individuálním plánem péče o dítě po pečlivém vyhodnocení jeho situace. Pěstounská péče na přechodnou dobu řeší situaci dětí a v okamžiku, kdy se situace dětí vyjasní, náhradní rodina jim ve spolupráci s oddělením sociálně-právní ochrany dětí a odborníky na náhradní rodinnou péči pomůže vrátit se domů nebo přejít do trvalé náhradní rodiny.

Krajské úřady jako orgány sociálně právní ochrany dětí vedou v souladu se zákonem zvláštní evidenci pěstounů na přechodnou dobu. Tato evidence je přístupná i obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a soudům. Vhodnost žadatelů o výkon přechodné pěst-

tounské péče je odborně posuzována jako u žadatelů o klasickou pěstounskou péči, tzn., že tito žadatelé musí absolvovat psychologické vyšetření, posouzení zdravotního stavu posudkovým lékařem, a také odbornou přípravu fyzických osob pro přijetí dítěte do rodiny v rozsahu 70 hodin.

Z hlediska finančního zajištění náleží pěstounům i dětem v přechodné pěstounské péči některé dávky pěstounské péče, a to *příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna a příspěvek při ukončení pěstounské péče*. Dávky pěstounské péče upravuje novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v § 47e - § 47z.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle § 47f a §47g. Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nezletilé nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče nebo do pěstounské péče na přechodnou dobu. O příspěvek na úhradu potřeb dítěte žádá za dítě jak pěstoun, což je osoba pečující, tak i pěstoun na přechodnou dobu, což je osoba v evidenci.

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu činí za kalendářní měsíc:

- a) 4.500,- Kč pro dítě ve věku do 6 let,
- b) 5.550,- Kč pro dítě ve věku od 6 let do 12 let,
- c) 6.350,- Kč pro dítě ve věku od 12 do 18 let.

Odměna pěstouna podle § 47i až 47k. Nárok na odměnu má osoba pečující, a také osoba v evidenci, což je pěstoun na přechodnou dobu. Osoba v evidenci má nárok na odměnu po dobu zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu činí za kalendářní měsíc:

- a) 20.000,- Kč v případě, že nepečuje o žádné dítě
- b) 24.000,- Kč v případě, že pečuje alespoň o 1 dítě, které mu bylo svěřeno na přechodnou dobu.

Příspěvek při ukončení pěstounské péče podle § 47h. Nárok na příspěvek při ukončení pěstounské péče má fyzická osoba, která byla ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči ne-

bo v pěstounské péči na přechodnou dobu. Výše jednorázového příspěvku při ukončení pěstounské péče činí 25.000,- Kč.¹⁸

4.2 Dohody o výkonu pěstounské péče

Novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, účinná od 1. 1. 2013, zavedla v § 47a, 47b, 47c a 47d nový typ veřejnoprávní smlouvy – *dohodu a výkonu pěstounské péče*. Dohoda upravuje podrobnosti naplňování práv a povinností, které pěstounům vyplývají ze zákona. Dohody o výkonu pěstounské péče jsou specifickým typem veřejnoprávní smlouvy, které se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Tyto dohody o výkonu pěstounské péče představují právní základ spolupráce mezi náhradní rodinou a orgány veřejné správy odpovědnými za ochranu dětí, což vede ke zkvalitnění systému péče o ohrožené děti, neboť lépe reaguje na potřeby dětí a náhradních rodin.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má trvalý pobyt *osoba pečující*, kterou je pěstoun, poručník a osoba, která má zájem stát se pěstounem nebo *osoba v evidenci*, kterou je pěstoun na přechodnou dobu, má povinnost zajistit uzavření dohody o výkonu pěstounské péče do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí příslušného soudu o svěření prvního dítěte do péče těchto osob. Dohodu o výkonu pěstounské péče může osoba pečující nebo osoba v evidenci uzavřít s příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, jiným obecním úřadem, krajským úřadem nebo pověřenou osobou, což je fyzická a právnická osoba, která má zvláštní pověření k uzavírání dohod. Toto pověření vydává krajský úřad. K uzavření dohody s pověřenou osobou je nutný souhlas příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Pěstouni mají podle zákona po uzavření dohody na výkon pěstounské péče nárok na následující formy pomoci:

1. Právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě v případě, kdy pěstoun je dočasně uznán praceneschopným, při ošetřování osoby blízké, narození dítěte, vyřizování nezbytných osobních záležitostí (úřední či soudní jednání) nebo úmrtí osoby blízké. Při poskytování této pomoci se sleduje,

¹⁸ NOVOTNÁ, V. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. Olomouc, 2014

zda pěstoun není skutečně schopen péči zajistit jiným způsobem. Krátkodobou péči mohou zajišťovat osoby blízké rodině, komunitní a rodinná centra, jiné pěstounské rodiny.

2. Právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě či děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže dítě dosáhlo alespoň 2 let věku. Toto ustanovení vytváří předpoklad pro zajištění určité psychohygieny pěstounů, kteří poskytují náročnou péči o děti.
3. Právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců. Odborná pomoc musí mít vztah k péči o svěřené dítě a být v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte.
4. Právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče. Toto právo je spojeno s povinností zvyšovat si znalosti v rozsahu 24 hodin ročně. Zvyšování znalostí a dovedností může zajišťovat ten, kdo s pěstounem dohodu uzavřel, je však možné využít rovněž subjekty, které jsou na základě jiných právních předpisů oprávněny realizovat vzdělávací programy.
5. Právo na pomoc při zajištění povinnosti udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami blízkými, zejména s rodiči, a povinnosti udržovat styk rodičů s dítětem. Pomoc může být realizována formou přípravy dítěte a náhradní rodiny na vzájemný kontakt, zajištění vhodného místa osobního styku a případný doprovod.

Dohoda o výkonu pěstounské péče zároveň upravuje i způsob naplňování povinností ze strany pěstounů. Jde o:

1. Povinné vzdělávání v rozsahu minimálně 24 hodin ročně. Dohoda může obsahovat vzdělávací plán, označení organizace, která bude vzdělávání poskytovat, s uvedením termínů. Splnění vzdělávání se prokazuje potvrzením o absolvování, případně se zaznamenává do spisu pěstouna, pokud je vzdělávání zajišťováno obecním úřadem, krajským úřadem nebo pověřenou osobou, s níž má pěstoun uzavřenou dohodu.
2. Povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče a spolupráce se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí. Zákon stanovuje, že naplňování dohody sleduje zaměstnanec subjektu, který dohodu uzavřel.
3. Povinnost v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči, a umožnit

styk rodičů s dítětem, pokud soud rozhodnutím nestanovil jinak. Při výkonu této povinnosti má pěstoun nárok na doprovázení a podporu.

Na úhradu nákladů spojených s poskytováním výše uvedených služeb slouží státní příspěvek na výkon pěstounské péče.¹⁹

4.3 Státní příspěvek na výkon pěstounské péče na přechodnou dobu

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče je upraven ustanovením § 47d zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění. Výplata příspěvku je vázána na uzavření dohody o výkonu pěstounské péče. Subjekty oprávněné uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče, tj. obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, krajské úřady a další fyzické a právnické osoby, které získaly k uzavírání dohod pověření od krajského úřadu, získávají za každou uzavřenou dohodu částku ve výši 48.000,- Kč ročně. Státní příspěvek je určen ke krytí nákladů spojených s výkonem pěstounské péče, tedy na úhradu nákladů souvisejících s naplňováním práv osob pečujících a osob v evidenci podle § 47a zákona. Jde o poskytování psychologické, odborné a terapeutické pomoci, odlehčovací služeb, doprovázení při zajišťování kontaktu dítěte s jeho původní rodinou, vzdělávání pěstounů, a také o zajištění dohledu nad dodržováním dohody. Podle § 47b odst. 5 zákona je subjekt, který uzavřel dohodu, povinen sledovat její naplňování a být minimálně jedenkrát za dva měsíce v osobním styku s pěstounskou rodinou. Příspěvek je možné využít na úhradu platů zaměstnanců, kteří sjednávají dohody, poskytují poradenství pěstounům a svěřeným dětem, tedy na „*klíčové sociální pracovníky*“ pěstounské rodiny, případně pracovníky, kteří tyto činnosti zprostředkovávají. O přiznání státního příspěvku rozhoduje místně příslušná krajská pobočka Úřadu práce ČR podle sídla či trvalého pobytu žadatele.

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče reprezentuje novou formu podpory náhradní rodinné péče.²⁰

¹⁹ MACELA, M. *Dohody o výkonu pěstounské péče*. MPSV ČR, 2013

²⁰ MACELA, M. *Státní příspěvek na výkon pěstounské péče*. MPSV ČR, 2013

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 EMPIRICKÉ ÚDAJE K TÉMATU

5.1 Cíl výzkumu

Empirická část mé bakalářské práce je založená na metodě případové studie, která se zabývá ohroženými dětmi, které byly umístěny do pěstounské péče na přechodnou dobu. Zde popisuji čtyři příběhy dětí, kterým poskytla pěstounská péče na přechodnou dobu rodinné prostředí. Uvádím rozmanité důvody, pro které se děti v této formě náhradní rodinné péče ocitly. Popisuji historii dítěte, činnost oddělení sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zejména postup pracovníka pro náhradní rodinnou péči v každém konkrétním případě dítěte. Dále se zabývám vývojem dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu a studii ukončuji závěrem, který popisuje vyřešení případu ohroženého dítěte.

5.2 Metody a techniky výzkumu

Pro svůj výzkum, který je zaměřen kvalitativně, jsem zvolil výzkumnou metodu případové studie doplněnou o statistické údaje z oblasti náhradní rodinné péče v ČR.

„Případová studie je empirickým designem, jehož smyslem je velmi podrobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málu případů. Tímto případem může být osoba, skupiny osob, procesy, události nebo instituce. Podstatné je, že v případové studii badatel usiluje o komplexní porozumění případu v jeho přirozeném prostředí. Cílem je interpretovat interakce mezi případem a okolím.“²¹

Kvalitativní výzkum uvádí zjištění ve slovní podobě. Jde o popis, který je výstižný, plastický a podrobný. Při kvalitativním výzkumu se výzkumník snaží o sblížení se zkoumanými osobami, proniknutí do situací, ve kterých vystupují, protože jen tak jim může porozumět a může je popsat. Hlavním cílem kvalitativního výzkumu je porozumět člověku, tedy především chápat jeho vlastní hlediska – jak on vidí věci a posuzuje jednání. Podle zásad kvalitativního výzkumu je každý člověk nebo skupina lidí jedinečná. Má vlastnos-

²¹ ŠVARÍČEK, R. ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha, 2007. S. 97-98.

ti, kterými se podstatně liší od jiného člověka nebo skupin. Kvalitativního výzkumníka zajímá spíše konkrétní případ. Kvalitativní výzkum je podrobným popisem tohoto případu. Cílem není zevšeobecnění údajů, ale hluboké proniknutí do konkrétního případu a objevení nových souvislostí, které se hromadným výzkumem nedají odhalit. Kvalitativní výzkum odhaluje nové skutečnosti a z nich vytváří nové hypotézy. Kvalitativní výzkum je konstrukční. V rámci kvalitativního výzkumu se otevírají problémy, které dosud nebyly v centru zájmu výzkumu.²²

Kvalitativní výzkum filosoficky vychází z fenomenologie, jejímž zakladatelem byl německý filosof E. Husserl. Tento filosofický směr zdůrazňuje subjektivní aspekty jednání lidí. Úsilím filosofie je porozumět myšlení a chování u člověka.²³

5.3 Případové studie

Dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu č. 1

Rodina se dostala do evidence pracovnice pro náhradní rodinnou péči, místně příslušného oddělení sociálně právní ochrany dětí, v roce 2015, kdy se matka ještě nenarozeného dítěte rozhodla dát dítě do osvojení. Matka se dostavila na oddělení pro informace, jakým způsobem je možné dát dítě do osvojení, jaký je právní postup osvojení dítěte, a jakou roli bude matka plnit v celém řízení o osvojení dítěte.

Rodinná anamnéza: jedná se o neúplnou rodinu s jedním dítětem.

Matka: Lea, nar. 21. 12. 1990, má základní vzdělání, je svobodná, našeho etnika. Matka v současné době žije se svým přítelem v podnájmu domu. Z předchozího vztahu se matce mimo manželství narodily dvě děti, a to Vojtěch (2011), který zůstal po rozchodu v péči otce a Martin (2013), který zůstal v péči matky. K rozdělení dětí došlo z důvodu neschopnosti matky zajistit péči oběma dětem útlého věku a finančně zabezpečit jejich potřeby. Z druhého vztahu matky se mimo manželství narodila Tamara (2015), kterou se matka se svým přítelem, otcem dítěte, rozhodla dát do osvojení, bez vztahu k určitým osvojitelům. Matka po důkladném zvážení celé situace dospěla opět k závěru, že není schopna zvlá-

²² GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, 2000. s. 31-32.

²³ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, 2000. s. 33.

nout péči o dvě děti útlého věku a finančně zabezpečit jejich potřeby, neboť její přítel nemá stabilní zaměstnání a stálý příjem. Matka je ve svém životě méně obratná, kdy potřebuje určité vedení a pomoc, což je důsledek jejího selhávajícího rodinného prostředí, ve kterém vyrůstala. V minulosti asi tři roky příležitostně konzumovala pervitin, ale závislost na drogy u matky zjištěna nebyla. V době posledního těhotenství užila dvakrát pervitin, kdy se nechala ke konzumaci svést. Po podpisu souhlasu s osvojením Tamary před příslušným okresním soudem se matka se svým přítelem odstěhovala mimo obvod oddělení sociálně právní ochrany dětí, který situaci s Tamarou od samého počátku řešil.

Otec: není v rodném listě Tamary uveden. Jedná se o současného přítele matky, je vyučen, našeho etnika. V minulosti občas konzumoval marihuanu. Nemá trvalé pracovní místo, pracuje brigádně.

Sourozenci dítěte: Polorodý bratr Vojtěch je v péči svého otce, navštěvuje mateřskou školku v místě svého bydliště. Polorodý bratr Martin je v celodenní péči své matky, neboť tato je na rodičovské dovolené.

Postup oddělení sociálně-právní ochrany dětí místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností: Po narození Tamary dne 3. 6. 2014, oznámilo porodní oddělení nemocnice místně příslušnému oddělení sociálně-právní ochrany dětí, že matka porodila dítě, které hodlá dát k osvojení. Pracovnice oddělení sociálně-právní ochrany dětí pro náhradní rodinnou péči navštívila matku v porodnici s tím, že tato jí potvrdila své rozhodnutí. Po propuštění matky z porodnice, bylo domluveno jednání na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, kde byla matka řádně poučena o právním postupu osvojení dítěte a důsledcích osvojení. Byl sepsán protokol z jednání, ve kterém matka dává souhlas s prozatímním umístěním dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Pracovnice pro náhradní rodinnou péči podala na příslušný soud návrh na předběžné svěření Tamary do pěstounské péče na přechodnou dobu, do doby než se právní situace dítěte vyřeší a najdou se vhodní žadatelé pro osvojení dítěte. Podanému návrhu okresní soud vyhověl. Tamaru si na základě Usnesení o předběžném opatření vyzvedla pěstounka na přechodnou dobu z porodního oddělení nemocnice a odvezla k sobě domů. Po uplynutí zákonné lhůty, a to šesti týdnů od narození dítěte, matka podepsala na příslušném okresním soudě protokol o prohlášení souhlasu rodiče s osvojením. Po třech měsících od podpisu souhlasu matky s osvojením dítěte, zaslala pracovnice oddělení sociálně-právní ochrany

děti pro náhradní rodinnou péči zpracovaný spis Tamary, jako dítěte vhodného do osvojení, k příslušnému krajskému úřadu.

Na krajském úřadě byli vybráni prověřeni vhodní žadatelé pro osvojení dítěte na tzv. poradním sboru, kterého byla přítomna pracovnice pro náhradní rodinnou péči, která má dítě v evidenci a psychologové z krajského úřadu. Vybraní žadatelé se s dítětem seznámili na základě Oznámení krajského úřadu o vhodnosti stát se osvojiteli dítěte. Tamaru pravidelně navštěvovali u pěstounky na přechodnou dobu. Po svém rozhodnutí převzít dítě do osvojení si žadatelé podali návrh na okresní soud na vydání Usnesení o předběžném předání dítěte do péče před osvojením, kterému bylo vyhověno. Žadatelé si na základě usnesení převzali Tamaru do své péče a odvezli domů. O předání dítěte byl sepsán protokol o předání. Pracovnice pro náhradní rodinnou péči prováděla jednou za tři měsíce kontrolní návštěvy Tamary v rodině budoucích osvojitelů. Do půl roku od vydání Usnesení o předběžném předání Tamary do péče před osvojením si budoucí osvojitelé podali na okresní soud návrh na osvojení Tamary. Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, pracovnice pro náhradní rodinnou péči jako kolizní opatrovník dítěte, podpořila návrh žadatelů o osvojení Tamary zprávou o prošetřených poměrech žadatelů. Na svém jednání okresní soud vyhověl návrhu žadatelů na osvojení Tamary a vydal rozsudek o osvojení dítěte.

Vývoj dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu: Tamara se narodila zdravá, vážila 3,20 kg a měřila 50 cm. Za dobu svého pobytu v pěstounské péči na přechodnou dobu udělala ve svém vývoji velké pokroky. Pěstounka na přechodnou dobu byla pod pravidelnou kontrolou dětského lékaře, a také pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí, který vedl spisovou dokumentaci dítěte. Za dobu pobytu v pěstounské péči na přechodnou dobu, nebyla Tamara nemocná, prodělala jen slabou rýmu a zánět spojivek. Ve věku pěti měsíců byl její psychomotorický vývoj v normě, pásala koníčky, broukala si, sahala po hračce. Vyšetření kyčlí bylo bez patologického nálezu, jádra byla již založena, kontroly kyčlí byly ukončeny. Tamara absolvovala veškerá povinná očkování. Tamara byla spokojené a usměvavé dítě, v rodině zdárně prospívala, vážila 6,47 kg a měřila 65 cm. Vyžadovala kontakt s blízkou osobou, spinkala celou noc. Hlavní výživou Tamary byl Nutrilon, který byl doplňován příkrmy, a to ovocem a vařenou zeleninou v podobě polévek.

Závěr: Tamara se přímo z porodnice ocitla v bezpečí rodinného prostředí pěstounky na přechodnou dobu. Po uplynutí šesti měsíců byla Tamara jako dítě vhodné pro osvojení předána do péče vhodným žadatelům o osvojení, kteří byli evidováni příslušným krajským

úřadem. Po dovršení jednoho roku v roce 2015 byla Tamara osvojena těmito žadateli o osvojení. Žadatelé jsou tolerantní a velmi milující rodiče, kteří prožívají s Tamarou chvíle velkého štěstí. Tito vytvořili dítěti emočně vřelé a stimulující rodinné prostředí. Jsou schopni do budoucna zajistit Tamaru, jak po stránce výchovné, tak po stránce finanční a dbát o její všestranný rozvoj. V tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu splnila svůj účel a poslání. Dítě žilo od svého narození v milujícím a stimulujícím rodinném prostředí pěstounky na přechodnou dobu. Z pěstounské péče na přechodnou dobu bylo dítě předáno do rodinného prostředí trvalé osvojitelské rodiny.

Dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu č. 2

Rodina se dostala do evidence pracovnice pro náhradní rodinnou péči, místně příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí, v roce 2015, kdy matka, osoba bez domova, porodila dítě, které zanechala v porodnici a požádala o jeho umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Rodinná anamnéza: Jedná se o neúplnou rodinu na nižší sociokulturní úrovni.

Matka: Nikol, nar. 20. 4. 1994 je romského etnika, svobodná, má základní vzdělání, nedokončila učební obor – kuchař číšník, nikdy nebyla v pracovním poměru. Vyrůstala s matkou a jejím manželem. Po smrti manžela matky, byla se svými sourozenci umístěna do dětského domova. V 17ti letech porodila syna Adama, který nakonec zůstal v péči otce, neboť matka dítě opustila. Matka je psychosociálně nezralá osobnost, neschopná samostatného života, která potřebuje nad sebou dohled nebo pomoc jiné osoby. Její intelekt je snížen do hraničního pásma lehké mentální retardace. Matka je osobou bez domova, nikde nepracuje, užívá drogy.

Otec: není v rodném listě uveden. Podle sdělení matky je biologickým otcem Štefan, současný přítel matky, který pochází ze Slovenské republiky.

Sourozenci dítěte: Matce se narodil mimo manželství Adam, který má tři roky a žije se svým otcem. Při výchově otci s Adamem pomáhá jeho rodina. Chlapec vyrůstá v podmínkách zabezpečené rodiny.

Postup oddělení sociálně-právní ochrany dětí místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Sebastian se narodil dne 9. 2. 2015 v porodnici, kde zůstal hospitalizován. Matkou dítěte je slečna Nikol, která při sociálním pohovoru v nemocnici

uvedla, že v době před porodem se zdržovala v Praze a nemá kde bydlet. Spolu s přítelem a biologickým otcem Štefanem využívali služeb pro osoby bez přístřeší. Matka nikde nepracuje, není v evidenci úřadu práce, protože pro neplnění povinností uchazeče o zaměstnání byla sankčně vyřazena. Momentálně nemá platný občanský průkaz, proto musela být v porodnici Policií ČR ztotožněna. V době těhotenství nebyla matka v péči gynekologa, po porodu byl odběr moči opakovaně pozitivní na budivé amfetaminy. Přesto matka uvedla, že pervitin v těhotenství neužívala a přiznala pouze marihuanu. Matka nemá pro novorozeného syna Sebastiana připravenou žádnou výbavičku, ani zajištěno stabilní bydlení. Dne 11. 2. 2015 matka podepsala revers a z porodnice odešla s tím, že si zajistí podmínky pro převzetí Sebastiana do své péče. Nakonec dne 16. 2. 2015 požádala matka porodnici o zajištění následné péče o novorozeného Sebastiana. Po rozhodnutí matky ponechat Sebastiana v porodnici, byla tato poučena pracovnící pro náhradní rodinnou péči místně příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí o umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, neboť není nikdo z její rodiny, kdo by dítě mohl převzít do své péče. Matka s tímto řešením souhlasila a uváděla, že se svým přítelem zajistí bydlení a potřebnou výbavičku pro dítě, vyřídí si občanský průkaz, zaeviduje se na úřad práce a podá žádost o sociální dávky, aby mohla Sebastiana převzít do své péče.

Pracovnice pro náhradní rodinnou péči po vyhodnocení situace dítěte podala na příslušný okresní soud návrh na předběžné umístění Sebastiana do péče pěstounky na přechodnou dobu. Soud návrhu vyhověl a vydal Usnesení o předběžném umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Pěstounka na přechodnou dobu si na základě usnesení Sebastiana vyzvedla přímo v porodnici. Matka od umístění Sebastiana do pěstounské péče na přechodnou dobu si nevytvořila žádné podmínky pro přijetí dítěte a o dítě neprojevovala žádný zájem. Z tohoto důvodu byla matka předvolána na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, kde byla poučena podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, § 819 a § 820, o právech a povinnostech vyplývajících z rodičovské odpovědnosti a důsledcích neplnění těchto povinností. Konkrétně bylo matce sděleno, že k osvojení není třeba souhlasu rodiče, který zjevně nemá o dítě zájem po dobu nejméně tří měsíců. Matka opětovně uvedla, že se bude snažit zajistit pro sebe a syna bydlení a vybavení odpovídající jeho věku. Matka na základě provedeného poučení navštívila Sebastiana u pěstounky na přechodnou dobu. Podruhé ho navštívila v červnu 2015, kdy se jednalo o poslední její návštěvu u syna.

Koncem září 2015 proběhl u matky tříměsíční nezájem o Sebastiána, a tak pracovnice pro náhradní rodinnou péči, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, podala k okresnímu soudu návrh na určení nezájmu matky o dítě. Zároveň byl pracovníci pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí zpracován spis Sebastiána jako vhodného dítěte do náhradní rodinné péče a zaslán na příslušný krajský úřad, aby byli vyhledáni vhodní žadatelé pro pěstounskou péči s výhledem na osvojení dítěte. Krajským úřadem na tzv. poradním sboru za přítomnosti pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí, která má dítě v evidenci a psychologů z krajského úřadu byli vybráni vhodní žadatelé. Vybraní žadatelé se s dítětem seznámili na základě Oznámení krajského úřadu o vhodnosti stát se pěstouny dítěte. Sebastiána pravidelně navštěvovali u pěstounky na přechodnou dobu. Po svém rozhodnutí převzít dítě do pěstounské péče si žadatelé podali návrh na okresní soud na vydání Usnesení o předběžném předání dítěte do předpěstounské péče, kterému bylo vyhověno. Žadatelé si na základě usnesení převzali Sebastiána do své péče a odvezli domů. O předání dítěte byl sepsán protokol o předání. Pracovnice pro náhradní rodinnou péči prováděla jednou za tři měsíce kontrolní návštěvy Sebastiana v rodině budoucích pěstounů.

Budoucí pěstouni si podali na okresní soud návrh na svěřeni Sebastiana do jejich společné pěstounské péče. Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, pracovnice pro náhradní rodinnou péči jako kolizní opatrovník dítěte, podpořila návrh žadatelů o svěřeni Sebastiana do jejich pěstounské péče zprávou o prošetřených poměrech žadatelů. Na svém jednání okresní soud vyhověl návrhu žadatelů o pěstounskou péči a vydal rozsudek o svěřeni Sebastiána do společné pěstounské péče žadatelů. Okresní soud také určil rozsudkem nezájem matky o dítě. Pěstouni hodlají, po uplynutí zákonné lhůty tj. po třech měsících od právní moci rozhodnutí o určení nezájmu matky o dítě, požádat o svěřeni Sebastiana do jejich péče před osvojením.

Vývoj dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu: Sebastián se narodil zdravý, vážil 3,1 kg a měřil 47 cm. Je poloromského etnika. První dva měsíce byl Sebastián trochu neklidný, poplakával, poblínkával se. V časných ranních hodinách poplakával ze spaní, jako by se mu něco zlého zdálo. Od druhého měsíce tyto projevy dítěte zcela vymizely. Od prvního měsíce byl Sebastián šikovný, pohyblivý, rád se protahoval, mrskal ručičkami a nožičkami, byl vidět první úsměv. Měl rád koupání, rozpoznával hlasy pěstounky a členů její rodiny, reagoval na hračky. Ve dvou měsících se mu líbilo ležet na bříšku, začal vydávat různé zvuky, měl rád společnost. Pěstounka na přechodnou dobu byla pod pravidelnou

kontrolou dětského lékaře, a také pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí, která vede spisovou dokumentaci dítěte. Za dobu pobytu Sebastiána u pěstounky na přechodnou dobu tento nebyl vážněji nemocen, prodělal jen mírnou rýmu, dermatitidu ve vlasech, zpočátku pil menší dávky Nutrilonu. Kontroly kyčlí byly ukončeny, neboť vyšetření kyčlí bylo opakovaně bez patologického nálezu, jádra byla již založena. Před ukončením pobytu Sebastiána v pěstounské péči na přechodnou dobu, po dosažení šesti měsíců, Sebastian rád pásal koníčky, přitahoval se na sedání, otáčel se sám na bok, líbilo se mu, když se mohl postavit na nožičky. Měl rád společnost, hodně se usmíval, rád žvatlal, mazlil se, bral si hračky do ručiček. Přes den spal již méně, vždy po jídle se prospal asi půl hodinky, spinkal celou noc. Sebastián v pěti měsících vážil 6,4 kg a měřil 65 cm. Hlavní výživou Sebastiana byl Nutrilon doplněný o příkrmy, a to ovoce a vařenou zeleninu v podobě polévek.

Závěr: Sebastian se přímo z porodnice ocitl v bezpečí rodinného prostředí pěstounky na přechodnou dobu. Po uplynutí šesti měsíců byl Sebastian jako dítě vhodné pro svěřeni do pěstounské péče s výhledem na osvojení předán do péče vhodným žadatelům o pěstounskou péči, kteří byli evidováni příslušným krajským úřadem a následně svěřeni do jejich společné pěstounské péče. Pěstouni jsou tolerantní a zkušené rodiče, kteří vychovali své vlastní děti. Tito vytvořili dítěti emočně vřelé a stimulační rodinné prostředí. Jsou schopni do budoucna zajistit Sebastiana, jak po stránce výchovné, tak po stránce finanční a dbát o jeho všestranný rozvoj. V tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu splnila svůj účel a poslání. Dítě žilo od svého narození v milujícím a stimulačním rodinném prostředí pěstounky na přechodnou dobu. Z pěstounské péče na přechodnou dobu byl Sebastián přímo předán do rodinného prostředí trvalé pěstounské rodiny, která bude podávat, po uplynutí zákonné lhůty, návrh na jeho osvojení.

Dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu č. 3

Rodina se dostala do evidence pracovnice pro náhradní rodinnou péči, místně příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí, v roce 2015, kdy si matka nevyzvedla své dítě z ústavní péče, přestože jí bylo rozsudkem okresního soudu svěřeno do její péče. Situace dítěte byla následně řešena formou dalšího umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, neboť ústavní péče skončila a pro dítě bylo nutné vyhledat vhodnou pěstounskou rodinu.

Rodinná anamnéza: Jedná se o neúplnou rodinu na nižší sociokulturní úrovni, romského etnika.

Matka: Olga, nar. 19. 6. 1994 je romského etnika, svobodná, základní vzdělání neukončila, nikdy nebyla v pracovním poměru. Vyrůstala se svými rodiči a sourozenci v nefunkčním rodinném prostředí. Matka byla v období dospívání nezvladatelná, kdy si dělala co chtěla, a proto byla umístěna ve svých 13ti letech do výchovného ústavu, odkud neustále utíkala ke komunitě romských osob závadového chování. V 16ti letech porodila syna Juliuse, který byl umístěn s matkou ve výchovném ústavu pro matky s dětmi. Po dosažení plnoletosti matka odešla z ústavní péče a požádala příslušný okresní soud o svěřeni Juliuse do její péče. Záhy však skončila ve výkonu trestu pro krádeže, takže Julius zůstal v ústavní péči dětského centra a posléze dětského domova. Matka je psychosociálně nezralá osobnost, její intelekt je snížen do hraničního pásma lehké mentální retardace. Nemá vytvořeny pracovní návyky, nemá odpovědný přístup k povinnostem, ráda vede nevázaný život, kdy se živí prostitucí.

Otec: není v rodném listě uveden.

Sourozenci dítěte: Julius nemá sourozence.

Postup oddělení sociálně-právní ochrany dětí místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Julius se narodil dne 2. 7. 2010, který od svého narození vyrůstal v ústavní výchově. Nejdříve s matkou ve výchovném ústavu pro matky s dětmi, poté v dětském centru a nakonec v dětském domově. Po návratu matky z výkonu trestu byl Julius rozsudkem okresního soudu svěřen péče a výchovy matky, neboť matka za pomoci svého přítele měla zabezpečené bytové podmínky s tím, že péče matky o syna bude sledována oddělením sociálně-právní ochrany dětí. Matka se nakonec se svým přítelem rozešla a Juliuse si z ústavu nevyzvedla. Nebyl nikdo z rodiny schopen převzít dítě do své péče. Dítě bylo třeba zajistit do doby než bude vyhledána vhodná pěstounská rodina.

Pracovnice pro náhradní rodinnou péči, po vyhodnocení situace dítěte, podala na příslušný okresní soud návrh na předběžné umístění Juliuse do pěstounské péče na přechodnou dobu. Soud podanému návrhu vyhověl a vydal Usnesení o předběžném umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Pěstounka na přechodnou dobu si na základě usnesení Juliuse vyzvedla přímo v dětském domově. Matka od umístění Juliuse do pěstounské péče na přechodnou dobu si nevytvořila žádné podmínky pro přijetí dítěte, o dítě neprojevovala

žádný zájem, s oddělením sociálně-právní ochrany dětí přestala komunikovat. Žila na neznámém místě v Brně, tedy mimo místně příslušné oddělení sociálně-právní ochrany dětí.

Pracovnice pro náhradní rodinnou péči, místně příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí, po opětovném vyhodnocení situace dítěte, zpracovala spis Juliuse jako vhodného dítěte do náhradní rodinné péče a zaslala ho na příslušný krajský úřad, aby byli vyhledáni vhodní žadatelé pro pěstounskou péči. Krajským úřadem na tzv. poradním sboru za přítomnosti pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí, která má dítě v evidenci a psychologů z krajského úřadu, bylo zjištěno, že v evidenci krajského úřadu nejsou vedeni žadatelé, kteří by přijali dítě poloromského etnika. V evidenci krajského úřadu byli pouze žadatelé o osvojení. Julius zůstává stále v pěstounské péči na přechodnou dobu, neboť čeká na vhodné žadatele o pěstounskou péči, kteří by mohli Juliuse převzít do pěstounské péče. Pracovnice pro náhradní rodinnou péči, příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí, podala v těchto dnech na okresní soud návrh na opětovné umístění Juliuse do ústavní výchovy dětského domova, neboť za měsíc uplyne jeden rok pobytu Juliuse v pěstounské péči na přechodnou dobu.

Vývoj dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu: Julius se narodil ve 33. týdnu těhotenství matky, vážil 1,75 kg a měřil 43 cm. Dva týdny byl umístěn v inkubátoru. Je poloromského etnika. V době přijetí do pěstounské péče na přechodnou dobu měl Julius 4,5 roku. Z psychologického vyšetření, které bylo provedeno v ústavním zařízení vyplynulo, že Julius je hezký chlapeček, hnědooký, tmavovlasý, světlé pleti, citově strádající v důsledku dlouhodobého pobytu v ústavním zařízení. Julius je celkově velmi citlivý a vnímavý ke všem změnám, které v něm vyvolávaly úzkost. Vyžadoval pozornost dospělé osoby, její blízkost a vstřícný vztah. Měl dobře osvojeny rituály spojené s denně se opakujícími činnostmi, nelibě nesl odmítnutí nebo čekání. Dokázal být vstřícný ke kontaktu, vděčný za zájem a pozitivně laděný při společných chvílích strávených v přítomnosti jemu blízké osoby. Ve vztahu k dětem byl spíše submisivnější, kdy ustupoval dominantnějším dětem. Jeho intelektové schopnosti byly v mezích normy, větší opoždění vykazoval řečový vývoj. V oblasti hrubé, jemné motoriky a grafomotoriky byl v normě. Do budoucna je u Juliuse předpoklad nerovnoměrného vývoje intelektových schopností, snížené odolnosti vůči psychické zátěži provázenou poruchou aktivity a snadnější unavitelností.

Přijetí Juliuse do pěstounské péče na přechodnou dobu proběhlo bez vážných problémů, chlapec se v rodině rychle a dobře adaptoval. Po týdnu pobytu se naučil jezdit na kole, což ho velmi baví, naučil se ovládat levou a pravou stranu a základy bezpečnosti při pohybu na

silnici. Po zjištění, že Julius velmi špatně mluví, pěstounka na přechodnou dobu ho umístila do logopedické třídy mateřské školy, kde se dobře adaptoval. Pěstounka pracovala s Juliusem na procvičování jeho slovní výslovnosti, učila ho hovořit ve větách, neboť pokud chtěl Julius něco vyjádřit, tak sdělil dvě až tři slova. Pěstounka navštívila očního lékaře, kde bylo zjištěno, že chlapec má na obě oči půl dioptrie, což zatím nevyžaduje nosit brýle. Pěstounka začala řešit sluchové postižení Juliuse ve Fakultní nemocnici v Brně, na oddělení foniatrie, kde byla diagnostikována vrozená sluchová vada a doporučeno vyřídit dítěti sluchátka. Julius si našel silné pouto k pěstounce na přechodnou dobu a všem členům rodiny. Je hodně citlivý, proto změny prožívá obzvláště silně, což se projevuje v jeho chování. Naučil se samostatně hrát. Dokáže hezky kreslit, má rád pohádky, hlavně v televizi. K pátým narozeninám dostal tenisovou raketu, se kterou se naučil hrát tenis, naučil se také plavat, chodí rád s pěstounkou a jejím manželem do přírody. Julius se zpočátku všeho velmi bál, velkou motivací pro něho se stal pětiletý vnuk pěstounky na přechodnou dobu, se kterým se více odvázel. V současné době Julius prožívá štěstí rodinného života, které nikdy nepoznal. Je velmi rád v přítomnosti pěstounky na přechodnou dobu a celé její rodiny. Začal se mazlit, při usínání přetrvává strach z tmy, takže vyžaduje uspávání. Julius je v pěstounské rodině na přechodnou dobu stabilizovaný, spokojený, rád se směje, občas převládá jeho rys trucovitosti. Postupně se mu daří dohánět zpoždění jeho vývoje. Pěstounka na přechodnou dobu je s dítětem pod pravidelnou kontrolou dětského lékaře a odborných lékařů, kam s Juliusem dochází. Také ji doprovází pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení-sociálně-právní ochrany dětí, které vede spisovou dokumentaci dítěte.

Závěr: Julius od svého narození do věku 4,5 roku vyrůstal v ústavním zařízení. Jeho umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu mu poprvé v životě umožnilo žít plnohodnotný rodinný život, kterého si Julius plně užívá. V tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu sice splnila své poslání, ale nevyřešila trvale jeho budoucnost, a to díky zákonem stanovenému časovému limitu pobytu dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu, která činí jeden rok. Za tuto dobu nebylo možné najít pro Juliuse vhodného žadatele tolerujícího poloromské etnikum, a také pro vysoký věk dítěte. Pěstounka na přechodnou dobu s ohledem na složitou situaci Juliuse, ve které se chlapec nachází, začíná uvažovat o přijetí dítěte do pěstounské péče.

Dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu č. 4

Rodina se dostala do evidence pracovnice pro náhradní rodinnou péči, místně příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí, v roce 2010, kdy byli nezletilí chlapci, a to Denis a Kristian svěřeni do pěstounské péče své babičky Jarmily. Od této doby byla pěstounská rodina pod pravidelnou kontrolou pracovnice pro náhradní rodinnou péči příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Tyto kontroly pracovnice vykonávala, podle zákona, jednou za půl roku. S ohledem na nastalé problémy v rodině tyto návštěvy probíhaly v kratších intervalech. Spolupráce pěstounky s příslušným oddělením sociálně-právní ochrany dětí byla velmi problematická, neboť tato informace o dění v rodině záměrně zkreslovala, mnoho závažných skutečností týkajících se dětí utajovala. Oddělení sociálně-právní ochrany dětí přijalo několik oznámení, které upozorňovaly na nedostatečnou péči o děti a nedostatečné výchovné vedení Denise, což bylo s pěstounkou opakovaně řešeno. Dále bylo zjištěno, že pěstounka špatně hospodařila s pěstounskými dávkami, které na děti pobírala. Pěstounka nakonec přestala hradit nájemné za byt, ve kterém bydlela, a tak se s dětmi stala osobou bez domova. Zpočátku bydlela pěstounka s dětmi po rodině, až nakonec se ocitla i s dětmi na ubytovně pro nepřizpůsobivé osoby bez domova, v naprosto nevyhovujících podmínkách pro děti. Situace dětí byla následně řešena formou umístění obou dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Rodinná anamnéza: Jedná se o neúplnou rodinu na nižší sociokulturní úrovni.

Matka: Martina, nar. 17. 11. 1986 je svobodná, má základní vzdělání. Vyrůstala se svými rodiči a sourozenci v nefunkčním rodinném prostředí. Matka byla v období dospívání umístěna v dětském domově. Péči o své děti zanedbávala a pro jejich týrání byla podmíněně odsouzena. Z tohoto důvodu jí byly děti odebrány a svěřeny do pěstounské péče jejich babičky. Matka je jednoduchá a psychosociálně nezralá osobnost. V době pobytu otce dětí ve výkonu trestu, matka navazovala známosti s různými muži a porodila další tři děti. V současné době žije s přítelem, se kterým má další dítě, pracuje. O převzetí dětí do své péče nemá zájem.

Otec: Marián, nar. 20. 12. 1977 je synem babičky-pěstounky. Je svobodný, má základní vzdělání. Tento je od roku 2001 průběžně ve výkonu trestu. Otec je drogově závislý, nepřizpůsobivý, násilnického chování.

Sourozenci dětí: Polorodý bratr dětí Samuel, nar. 2005, byl dán matkou do osvojení bez vztahu k určitým osvojitelům. Polorodá sestra dětí Nikola, nar. 2007, se nachází

v pěstounské péči babičky, která je matkou otce dítěte. Polorodá sestra dětí Valerie, nar. 2008, je v pěstounské péči dědečka, otce matky. Polorodá sestra dětí Eva, nar. 2011, je v péči matky.

Postup oddělení sociálně-právní ochrany dětí místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. S ohledem na závažnou situaci Denise a Kristiána, kteří bydleli se svou babičkou-pěstounkou na ubytovně pro nepřízpůsobivé občany, v naprosto nevyhovujících podmínkách, pracovnice pro náhradní rodinnou péči, po vyhodnocení situace dětí, podala na příslušný okresní soud návrh na předběžné umístění Denise a Kristiána do péče pěstounů na přechodnou dobu, do doby než bude vyhledána vhodná pěstounská rodina. Soud návrhu vyhověl a vydal Usnesení o předběžném umístění dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu. Denis s Kristiánem byli za přítomnosti soudního vykonavatele a pracovnice pro náhradní rodinnou péči, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, převezeni z ubytovny a předáni pěstounům na přechodnou dobu.

Pracovnice pro náhradní rodinnou péči, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, prověřila možnost následného umístění obou dětí zpět do biologické rodiny. Otec dětí byl dlouhodobě ve výkonu trestu. Matka žila se svým přítelem a jejich společným dítětem u rodičů přítele. Tato odmítla chlapce převzít do své péče, neboť se necítila být připravená na tak velkou zátěž a navíc její přítel s jeho rodinou tuto možnost zcela vyloučili. Byla oslovena širší rodina dětí, která možnost přijmout oba sourozence, také odmítla. Pracovnice pro náhradní rodinnou péči, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, po opětovném vyhodnocení situace dětí, zpracovala spis Denise a Kristiána jako vhodné děti do náhradní rodinné péče a zaslala ho na příslušný krajský úřad, aby byli vyhledáni vhodní žadatelé pro pěstounskou péči. Krajským úřadem na tzv. poradním sboru za přítomnosti pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí, která má dítě v evidenci a psychologů z krajského úřadu, bylo zjištěno, že v evidenci krajského úřadu nejsou vedeni žadatelé, kteří by přijali dva sourozence vysokého věku. Denis s Kristiánem zůstali v pěstounské péči na přechodnou dobu. Po roce pobytu dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu, pracovnice pro náhradní rodinnou péči, příslušného oddělení sociálně-právní ochrany dětí, podala na příslušný okresní soud návrh na umístění Denise a Kristiána do ústavní výchovy dětského domova. Okresní soud návrhu vyhověl a obě děti umístil do ústavní výchovy.

Vývoj dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu: Denis, nar. 20. 9. 2004, v době umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu měl 10 let. Před umístěním do pěstounské péče na přechodnou dobu Denis pobýval pět měsíců v Psychiatrické léčebně pro děti ve

Velké Bíteši. Po přijetí Denise do pěstounské péče na přechodnou dobu, tento téměř každodenně vyhrožoval, že něco udělá sobě nebo ostatním a z rodiny uteče. Pěstounka jeho problémy v chování pravidelně konzultovala s dětským psychiatrem a psychologem. Pěstouni stanovili pravidla trávení volného času Denise, jeho přípravy do školy a pomoci v domácnosti. Po dvou měsících se Denis stanovenému režimu přizpůsobil. Do rodiny přišel s problémem mírného pokálení, proto si musel spodní prádlo přepírat. Za dobu pobytu u pěstounů, tento problém nevyimzel, protože měl pozadí v jeho prožitém životě. Ve škole i v rodině měl Denis tendence prosazovat se silou, ale tyto projevy byli školou i pěstouny vhodným způsobem zvládnuty. Po třech měsících byly pozorovatelné změny u chování Denise, začal si plnit úkoly do školy, i když se mu do nich nechtělo. Dokázal se omluvit za své nevhodné chování. Po půl roce se začal sám zapojovat do určitých prací, ale nemá dostatek vůle ani trpělivost vydržet u jedné činnosti delší dobu. Ve škole dochází do sportovních her a keramického kroužku, trénuje fotbal, kde měl problémy s agresivitou, neboť neumí prohrávat, což se postupně zlepšilo. Svého bratra Kristiána má rád, ale s bratrem manipuluje podle své potřeby. Při společných hrách si Denis s Kristánem moc nedovede vyhrát, obvykle to končí pláčem Kristiána. Denis potřebuje pevné vymezení hranic, pochvalu za úspěchy a mnoho trpělivého přístupu. Denis užívá denně psychofarmaka na zklidnění, neboť trpí ADHD, je alergik. Je výrazně emočně deprivovaný.

Kristián, nar. 29. 7. 2009, do pěstounské péče na přechodnou dobu přišel ve svých 5ti letech. Kristián od počátku přilnul k synovi pěstounů. Pil pouze z kojenecké láhve, pěstouni ho naučili pít z hrnečku. Neuměl se obléci, ani utřít zadeček. Postupně se stal soběstačným. Jeho adaptace na rodinu proběhla dobře a rychle, začal poznávat věci, se kterými se ještě nesešel, jako je práce na poli, ve vinohradě, naučil se starat se o domácí zvířátka. Kristián je společenský, vyhledává společnost členů pěstounské rodiny. Všechny situace, které v rodině zažil, potom řadu dní prožívá při svých hrách. Navštěvuje mateřskou školku, kde má řadu kamarádů. Při práci nedokáže se dlouho věnovat úkolu, který má dělat, neumí se soustředit na zadání. Nerad kreslí a vymalovává. V motorickém vývoji je opožděný. Začal docházet na logopedii, rád se učí logopedické básničky. Z důvodu školní nezralosti, má odklad školní docházky. Kristián je drobný a temperamentní chlapeček.

V pěstounské rodině Denis s Kristiánem prožívali poprvé v životě plnohodnotný rodinný život, který nikdy nepoznali. Byli rádi v přítomnosti pěstounské rodiny na přechodnou dobu, kde chtěli zůstat natrvalo. V pěstounské péči na přechodnou dobu je pravidelně navštěvovala bývalá pěstounka-babička se svou dcerou Kamilou, ke které mají oba chlapci vy-

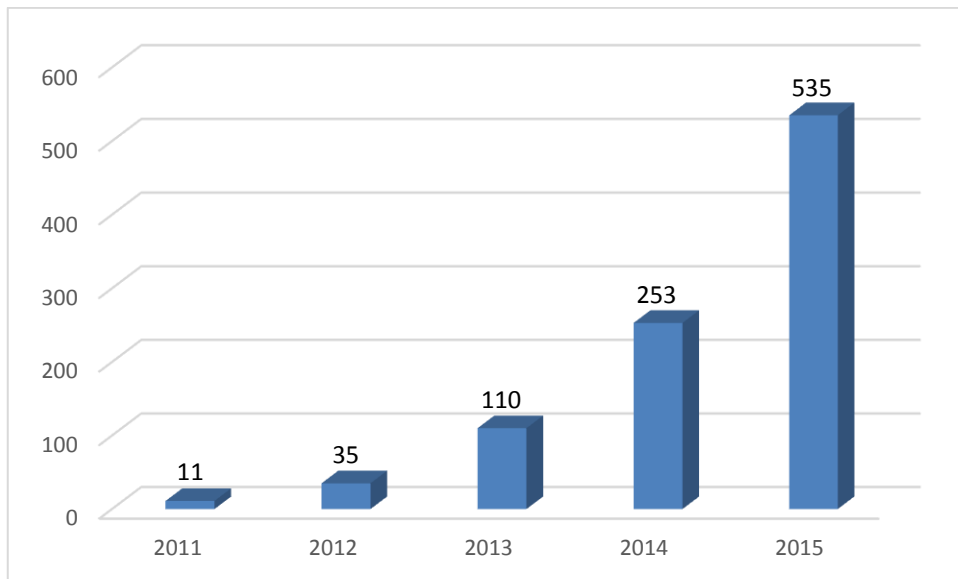
tvořen pěkný vztah. Chlapci se v pěstounské rodině na přechodnou dobu stabilizovali. Pěstouni na přechodnou dobu byli s dětmi pod pravidelnou kontrolou dětského lékaře a odborných lékařů, kam s Denisem docházeli, a také je doprovázela pracovnice pro náhradní rodinnou péči oddělení sociálně-právní ochrany dětí, která vede spisovou dokumentaci dětí.

Závěr: Denis a Kristián za období svého života prodělali několik závažných změn prostředí, ve kterých vyrůstali. Po jejich odebrání z péče matky, jejíž péče o děti byla zanedbávající a posléze týrající, byli chlapci svěřeni do pěstounské péče své babičky, což byla matka jejich otce. Po čtyřech letech pobytu u babičky-pěstounky byli Denis s Kristiánem umístěni do pěstounské péče na přechodnou, neboť péče babičky-pěstounky o děti zcela selhala. Jejich umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu jim poprvé v životě umožnilo žít plnohodnotný rodinný život, zajistilo jim všestranný rozvoj, ale nevyřešilo jejich rodinnou situaci. Za dobu pobytu dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu se nenašli vhodní žadatelé o pěstounskou péči, kteří by děti trvale převzali do pěstounské péče. Nakonec Denis a Kristián byli umístěni do ústavního zařízení dětského domova, kde stále čekají na vhodné žadatele o pěstounskou péči. V tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu sice splnila své poslání, ale nevyřešila trvale budoucnost dětí, a to díky stanovenému časovému limitu pobytu dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu, která činí jeden rok, kdy se nepodařilo najít pro sourozence Denise a Kristiána vhodné žadatele tolerující zvláštnosti Denise a vysoký věk obou dětí.

5.4 Statistické údaje ČR k pěstounské péči na přechodnou dobu

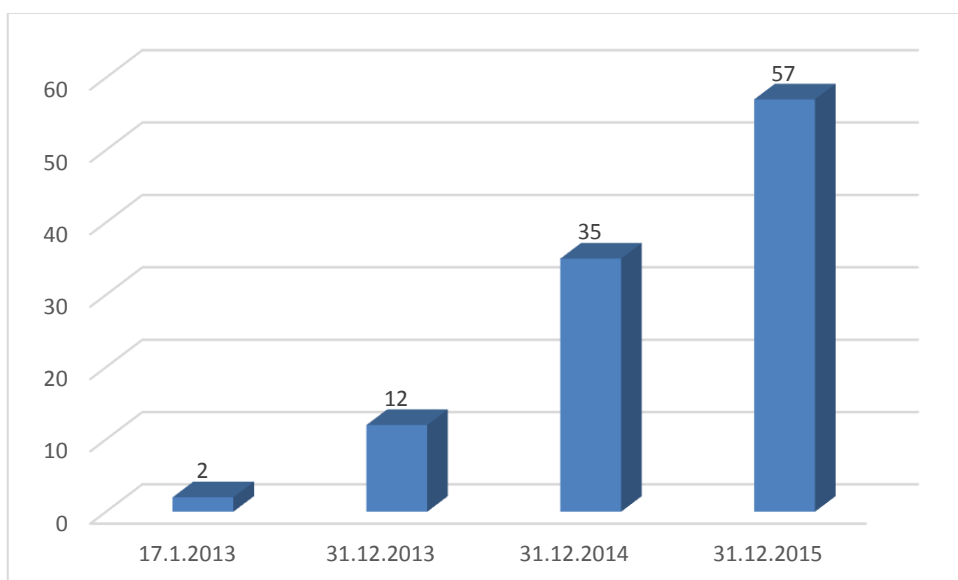
Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor sociálních věcí, oddělení sociální práce, SPO a rodinné politiky, Žerotínovo nám. 3/5, Brno.

V grafu č. 1: Pěstouni na přechodnou dobu v České republice, je uveden vývoj počtu pěstounů od roku 2011 do konce roku 2015. Z grafu vyplývá, že až v roce 2013 stoupá v ČR zájem vykonávat tuto formu náhradní rodinné péče. V současné době je v České republice evidovaných 557 pěstounů na přechodnou dobu.

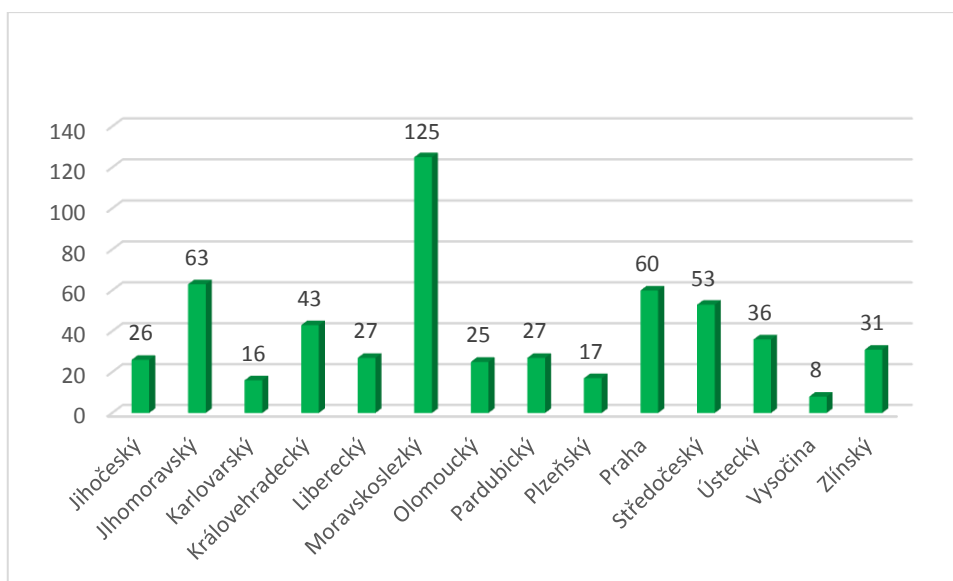
Graf č. 1: Pěstouni na přechodnou dobu v ČR

V grafu č. 2: Pěstouni na přechodnou dobu v Jihomoravském kraji, je uveden vývoj počtu pěstounů od počátku roku 2013 do konce roku 2015. Z grafu vyplývá, že také v JMK až v roce 2013 stoupl zájem vykonávat tuto formu náhradní rodinné péče. V současné době je v evidenci Jihomoravského kraje v Brně 63 pěstounů.

Graf č. 2: Pěstouni na přechodnou dobu v JMK

V grafu č. 3: Pěstouni na přechodnou dobu v krajích České republiky, je uveden současný počet pěstounů na přechodnou dobu v jednotlivých krajích. Z grafu jsou patrné rozdíly v počtu pěstounů na přechodnou dobu. Významný počet pěstounů na přechodnou dobu je v Moravskoslezském kraji v počtu 125 pěstounů, na druhém místě je Jihomoravský kraj v počtu 63 pěstounů a na třetím místě je Praha v počtu 60 pěstounů.

Graf č. 3: Pěstouni na přechodnou dobu v krajích ČR

5.5 Analýza předností a rizik pěstounské péče na přechodnou dobu

V prvním popisovaném případě umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu z důvodu osvojení dítěte bez vztahu k určitým osvojitelům, pro které se rozhodla matka dítěte, byla volba této formy náhradní rodinné péče pro dítě vhodná. Pěstounská péče na přechodnou dobu splnila svůj účel a poslání. Dítě žilo od svého narození v milujícím a stimulujícím rodinném prostředí pěstounky na přechodnou dobu. Z pěstounské péče na přechodnou dobu bylo dítě přímo předáno do trvalého rodinného prostředí vhodné osvojitelské rodiny, která je schopna dítě zajistit jak po stránce výchovné, tak po stránce finanční a dbát o jeho všestranný rozvoj.

Ve druhém popisovaném případě umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu z důvodu opuštění dítěte jeho matkou, byla také volba této formy náhradní rodinné péče pro dítě vhodná. I v tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu splnila svůj

účel a poslání. Dítě žilo od svého narození v bezpečném a stimulačním rodinném prostředí pěstounky na přechodnou dobu. Z pěstounské péče na přechodnou dobu bylo dítě přímo předáno do trvalého rodinného prostředí vhodné pěstounské rodiny, která bude podávat, po uplynutí zákonné lhůty, návrh na jeho osvojení.

Ve třetím popisovaném případě umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu z důvodu nezájmu matky o dítě, byla volba této formy náhradní rodinné péče v pořádku, neboť dítě od svého narození do věku 4,5 roku vyrůstalo v ústavním zařízení. Jeho umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu poprvé v životě umožnilo dítěti žít plnohodnotný rodinný život. V tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu sice splnila své poslání, ale nevyřešila trvale jeho budoucnost, a to díky zákonem stanovenému časovému limitu pobytu dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu, která činí jeden rok. Velkou překážkou byli chybějící vhodní žadatelé tolerující poloromské etnikum a vysoký věk dítěte. Dítěti hrozí opětovné umístění do ústavní péče, pokud se pěstounka na přechodnou dobu nerozhodne pro přijetí dítěte do pěstounské péče.

Ve čtvrtém popisovaném případě umístění dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu z důvodu selhání pěstounské péče, byla volba této formy náhradní rodinné péče také v pořádku. Děti za období svého života prodělaly několik závažných změn prostředí, ve kterých vyrůstaly. Jejich umístění do pěstounské péče na přechodnou dobu jim poprvé v životě umožnilo žít plnohodnotný rodinný život, zajistilo jim všestranný rozvoj, ale nevyřešilo jejich rodinnou situaci. Za dobu pobytu dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu se nenašli vhodní žadatelé o pěstounskou péči, kteří by tolerovali vysoký věk dětí, sourozeneckou skupinu a problémový vývoj staršího z dětí. Obě děti byly umístěny do ústavního zařízení dětského domova, kde stále čekají na vhodné žadatele o pěstounskou péči. V tomto případě pěstounská péče na přechodnou dobu sice splnila své poslání, ale nevyřešila trvale budoucnost dětí, a to opět díky stanovenému časovému limitu pobytu dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu, která činí jeden rok.

Pěstounská péče na přechodnou dobu byla u nás plně uvedena v život v roce 2013. Dnes je pro ohrožené děti v evidenci krajských úřadů po celé republice 557 pěstounů na přechodnou dobu, což je dostatečné množství. Pěstounská péče na přechodnou dobu se tak stala nedílnou součástí systému péče o ohrožené děti. Mezi její nesporné přednosti patří, že okamžitě řeší situaci ohroženého dítěte, kdy dítě vyrůstá v bezpečí rodiny, a kde se mu dostává všestranné rodinné péče. Jak praxe ukazuje, což je patrné z případových studií dětí umístěných do pěstounské péče na přechodnou dobu, tato forma je vhodná nejen pro děti,

které se vrací do původní rodiny, ale i pro děti, které odcházejí do osvojení nebo do pěstounské péče vhodným žadatelům. Tato forma pěstounské péče na přechodnou dobu má však i svá úskalí z důvodu časového omezení, a to jednoho roku trvání této péče. Zásadní překážkou zůstává ta skutečnost, že chybí vhodní žadatelé o pěstounskou péči, kteří by přijali dítě školního věku, sourozence a vhodní žadatelé pro romské etnikum. Některé děti se tak z pěstounské péče na přechodnou dobu vracejí zpět do ústavní péče.

ZÁVĚR

Středem zájmu mé bakalářské práce je dítě. Kvalita jeho života, naplňování jeho potřeb a ochrana jeho práv musí být vždy prvním a nejdůležitějším zájmem všech, kteří se o dítě v obtížně rodinné situaci starají. Stát je odpovědný za sociálně právní ochranu dítěte, za využívání vědeckých poznatků a zkušeností odborníků. Stát vynakládá značné finanční prostředky na péči o ohrožené děti a mladé lidi. Měřítkem efektivity by měla být kvalita života a vývoje dítěte a jeho úspěšné zapojení do života společnosti.

Podle vědeckých výzkumů se může dítě vyvinout ve zdravého nezávislého člověka pouze v rodinném prostředí. Ideální a pochopitelně nejpřirozenější je jeho vlastní biologická rodina, která dítě bezpodmínečně přijímá. Dává mu pocit lásky, bezpečí a podpory. Každé dítě, které vyrůstá v bezpečném, podnětném, láskyplném prostředí vlastní rodiny, i tak zažívá řadu bolestných ztrát, traumat a odloučení. Rozpad vlastní rodiny, nepřítomnost milujících rodičů ihned po narození, zážitek týrání, zneužívání a zanedbávání je pro dítě tragickou zkušeností. Tyto děti potřebují zvláštní pozornost a péči, pomoc, podporu a často i terapii. Pokud se jim tohoto nedostane, jejich citový, sociální vývoj je narušen a následky si ponесou po celý zbytek života.

Od dítěte, které péči a zákony milující a funkční rodiny nepoznalo, můžeme jen těžko očekávat, že dokáže dobře pečovat o svůj vlastní život, respektovat zákony společnosti a jednou být samo dobrým, milujícím rodičem. Každé dítě od narození po dospělost, zdravé, nemocné, postižené, s výchovnými problémy, různým způsobem sociálně znevýhodněné, má právo vyrůstat v rodinném prostředí, které je s láskou přijímá a podporuje, učí ho žít ve společnosti a připravuje na dospělý nezávislý život. Odebrání dítěte z rodiny a jeho umístění v náhradním výchovném prostředí je krajním řešením krize rodinně-právního vztahu rodič a dítě. Náhradní rodinná výchova by měla být pojímána jako náhradní řešení problémů přirozené rodiny a primárně jako služba dítěti. Důraz by měl být kladen na prevenci a sanaci přirozené rodiny.

Problém s umístěním dětí do ústavů je řešitelný, a to nabídkou pěstounské péče na přechodnou dobu, která umožňuje výchovu dětí v rodině. Domnívám se, že současný systém doplněný o alternativu, jakou je pěstounská péče na přechodnou dobu, splňuje požadavky na něj kladené. Nové moderní podmínky pěstounské péče na přechodnou dobu a informovanost veřejnosti zvýšil počet pěstounů na přechodnou dobu, a tím i počet dětí,

kteřé nebudou žít v ústavech. Pěstounská péče na přechodnou dobu je realizována jen na nezbytně dlouhou dobu a podporuje kontakty a vztahy s původní rodinou.

Prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, péče a výchova mají na dítě po narození rozhodující vliv. První dny, měsíce a roky života představují ve vývoji každého dítěte zcela rozhodné období, které formuje většinu budoucích charakteristik a vlastností dítěte, které předurčují jeho životní úspěšnost, spokojenost a zdraví. Pokud se má dítě vyvinout a dospět do zralosti a spokojenosti, je velmi důležité, aby byly naplněny jeho základní vývojové potřeby, a to v pravou chvíli, vhodným způsobem a těmi správnými lidmi. Těmito lidmi jsou pro dítě především rodiče jako nositelé rodičovské odpovědnosti, širší rodina nebo kdokoliv jiný, kdo se k dítěti mateřsky chová.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5.

DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-7169-254-9.

ELLIOTOVÁ, M. *Jak ochránit své dítě*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-034-0.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§655-975). Komentář*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-503-9.

MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-006-5.

MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Děti, rodina a stres*. Praha: Galén, 1994. ISBN 80-85824-06-X.

MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6

MATĚJČEK, Z. a kol. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.

MATĚJČEK, Z., BUBLEOVÁ, V., KOVAŘÍK, V. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychiatrické centrum, 1997. ISBN 80-85121-89-1.

MACELA, M. *Dohody o výkonu pěstounské péče*. Praha: MPSV ČR, 2013.

MACELA, M. *Státní příspěvek na výkon pěstounské péče*. Praha: MPSV ČR, 2013.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

NOVOTNÁ, V., BURDOVÁ, E., RIEDLOVÁ JURKOVÁ, J. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. Praha: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-914-4.

Práva dítěte v dokumentech. Praha: Themis, 1998. ISBN - 80-8521-56-7.

RHEINWALDOVÁ, E. *Rodičovství není pro každého*. Praha: Motto, 1993. ISBN 80-901338-4-3.

SPOUSTA, V. et al. *Vádemekum autora odborné a vědecké práce se zaměřením na práce pedagogické*. Brno: Masarykova univerzita, pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-210-2387-2.

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

STŘELEČEK, S., MARÁDOVÁ, E., MARHOUNOVÁ, J., ŘEHULKA, E. *Kapitoly z rodinné výchovy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-84-8.

ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

ŠVEJCAR, J. *Péče o dítě*. Praha: NUGA, 2003. ISBN 80-85903-15-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-678-0.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pěstouni na přechodnou dobu v ČR

Graf č. 2: Pěstouni na přechodnou dobu v JMK

Graf č. 3: Pěstouni na přechodnou dobu v krajích ČR

